

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Katedra rekreologie a cestovního ruchu

**Životní cyklus destinace s návrhem zvýšení udržitelnosti
cestovního ruchu v rámci destinačního managementu.**

(Orlické hory)

Bakalářská práce

Autor: Jana Pešková
Studijní obor: Management cestovního ruchu

Vedoucí práce: prof. RNDr. Josef Zelenka, CSc.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

V Hradci Králové dne 15.8.2018

Jana Pešková

Poděkování:

Děkuji vedoucímu bakalářské práce prof. RNDr. Josefu Zelenkovi, CSc. za metodické vedení práce a cenné rady, náměty a připomínky týkající se problematiky udržitelného rozvoje cestovního ruchu.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá životním cyklem destinace v Orlických horách. Jejím cílem je určení fáze životního cyklu horského střediska Deštné v Orlických horách pomocí aplikace teorie životního cyklu turistické destinace. V práci je popsán dosavadní vývoj cestovního ruchu v uvedené destinaci se zaměřením na letní a zimní turismus. Pomocí Butlerova konceptu životního cyklu a únosné kapacity byla určena fáze, ve které se destinace nachází. K úspěšnému vyhodnocení byl použit mimo jiné výzkum, a to formou dotazníkového šetření. Dále bylo čerpáno z dostupných literárních i internetových zdrojů. Na základě výsledků vývoje cestovního ruchu je vypracován návrh na zvýšení udržitelnosti pro destinační management v obci Deštné v Orlických horách.

Klíčová slova

Orlické hory, Deštné v Orlických horách, životní cyklus destinace, únosná kapacita, udržitelnost rozvoje cestovního ruchu, destinační management

Annotation

Title: Destination life cycle and tourism sustainability in the destination management frame. Orlic mountains

This bachelor thesis deals with the life cycle of the Orlické hory (the Eagle Mountains) destination. Its aim is to determine the life cycle phase of the mountain resort Deštné v Orlických horách (Deštné in the Eagle Mountains) using the application of the life cycle theory of the tourist destination. The work describes the existing development of tourism in the above mentioned destination with a focus on summer and winter tourism. Using Butler's life cycle concept and capacity the phase in which the destination is found was determined. The research in the form of a questionnaire survey was used, besides others, to achieve a successful evaluation. Available literary and internet sources were also utilized. Based on the results of the tourist development, a proposal for increasing sustainability for the destination management in the village Deštné v Orlických horách has been elaborated.

Key words

Orlické hory (Eagle Mountains), Deštné v Orlických horách (Deštné in the Eagle Mountains), destination lifecycle, sustainability of tourism development, destination management

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Cíl práce a metodika zpracování	3
2.1	Cíl práce.....	3
2.2	Metodika zpracování.....	4
3	Teoretická východiska	7
3.1	Cestovní ruch a jeho udržitelnost	7
3.1.1	Definice.....	10
3.1.2	Únosná kapacita a zatížení území	11
3.1.3	Monitorování udržitelnosti.....	13
3.1.4	Marketing destinace	16
3.2	Životní cyklus destinace	17
3.2.1	Koncept životního cyklu destinace	18
3.2.2	Butlerův životní cyklus destinace	20
3.2.3	Životní cyklus lyžařského střediska	23
3.3	Destinační management	24
3.3.1	Definice a principy	24
3.3.2	Opatření a aplikace destinačního managementu	24
3.3.3	Participativní management	25
3.3.4	Návštěvnický management.....	26
4	Praktická část.....	27
4.1	Turistická destinace Orlické hory	27
4.1.1	Lokalizace zájmového území.....	28
4.2	Životní cyklus destinace Deštné v Orlických horách	33
4.2.1	Historie a vývoj obce	33

4.2.2	Základní charakteristika a vývoj lyžařského střediska Deštné v Orlických horách.....	34
4.2.3	Selektivní předpoklady	40
4.2.4	Realizační předpoklady.....	48
4.3	Zvýšení udržitelnosti v cestovním ruchu.....	52
4.3.1	Srovnání s lyžařskými středisky v Krkonoších	53
4.4	Zpracování dotazníkového šetření.....	56
5	Shrnutí výsledků.....	64
5.1	Určení fáze životního cyklu turistické destinace	64
5.1.1	Zhodnocení z hlediska únosné kapacity destinace.....	64
5.1.2	Zhodnocení životního cyklu podle Butlera	65
5.2	Odpovědi na výzkumné otázky	67
6	Závěry a doporučení	70
7	Seznam použité literatury.....	73
8	Přílohy	I

Seznam obrázků

Obrázek 1: Životní cyklus destinace s vyznačením převažujícího typu návštěvníků	22
Obrázek 2: CHKO a NP v Česku v roce 2015.....	25
Obrázek 3: Význam středisek zimního lyžování v ČR.....	27
Obrázek 4: Mapa Orlických hor a Podorlicka.....	28
Obrázek 5: Sjezdová trať v létě v Deštném v Orlických horách.....	31
Obrázek 6: Muzeum v Deštném v O. h.	33
Obrázek 7: Sjezdová trať Marta I Deštné v Orlických horách, bez umělého zasněžování.....	35
Obrázek 8: Mapa sjezdových a běžeckých tratí v Deštném v Orlických horách.....	36
Obrázek 9: Výstavba nové lanovky a terénní úpravy na sjezdové trati MARTA II v Deštném v O. h.	38
Obrázek 10: Odlesnění svahu Deštné v O. h.	39
Obrázek 11: Nové apartmány přímo u sjezdovky Marta II. v Deštném v O. h.....	41
Obrázek 12: Stavební aktivity a terénní úpravy ve Skicentru Deštné v O. h.....	42
Obrázek 13: Zabudovaný hydrant pro umělé zasněžování na vrcholu sjezdových tratí v Deštném v O. h.	44
Obrázek 14: Sněžné dělo na závodní sjezdovce v Deštném v O. h.	44
Obrázek 15: Nově vytvořená atraktivita – lanový park v Deštném v O. h.	46
Obrázek 16 a Obrázek 17: Zchátralý a zrekonstruovaný hotel Praha v Deštném v O. h.	48
Obrázek 18: Nová výstavba individuální chalupy v Deštném v O. h.	50
Obrázek 19: Hipoturistika v Deštném v O. h.	51
Obrázek 20: Návštěvnost v Rokytnici nad Jizerou.....	54
Obrázek 21: Výukové centrum v Deštném v O. h.	V
Obrázek 22: Podnikové chaty České pošty, s. p. v Deštném v O. h.....	V

Seznam grafů

Graf 1: Navštěvované destinace v Orlických horách	56
Graf 2: Navštěvované roční období v Orlických horách	57
Graf 3: Délka pobytu návštěvníků v lyžařském středisku Deštné v O. h.	57
Graf 4: Vyhledávané turistické aktivity v Deštném v O. h.	58
Graf 5: Spokojenost s chováním návštěvníků v destinaci Deštné v O. h.	61

Seznam tabulek

Tabulka 1: Zavádění přístupů k udržitelnosti cestovního ruchu	8
Tabulka 2: Přínosy a hrozby zimního cestovního ruchu	23
Tabulka 3: Souhrn průměrných ročních teplot [°C] a srážek [mm] za roky 1990 až 1992	32
Tabulka 4: Lanové dráhy v areálu Sport Profi Deštné v Orlických horách	36
Tabulka 5: Vývoj počtu obyvatel obce Deštné v Orlických horách	40
Tabulka 6: Ubytovací kapacity v Deštném v O. h.	49
Tabulka 7: Stravovací kapacity v Deštném v O. h.	50
Tabulka 8: Defertova funkce v Deštném v Orlických horách	55
Tabulka 9: Defertova funkce v Rokytnici nad Jizerou	55

1 Úvod

Cestovní ruch je jedním z nejméně se rozvíjejících odvětví hospodářství v České republice. Významně přispívá k rozvoji regionů a zároveň má velmi příznivý dopad na hospodářský růst a zaměstnanost. V rámci vývoje cestovního ruchu se práce zabývá životním cyklem a mírou únosné kapacity, které je důležité propojit z hlediska udržitelnosti cestovního ruchu.

Metodickým a koordinačním orgánem pro všechny subjekty působící v oblasti cestovního ruchu v České republice je Ministerstvo pro místní rozvoj (dále jen ministerstvo). Vytváří koncepce státní politiky cestovního ruchu se střednědobým (zpravidla sedmiletým) strategickým výhledem. Vychází z rozvojových možností cestovního ruchu v České republice a legislativními nástroji se snaží vytvářet vhodné podmínky pro aktivní rozvoj. Své aktivity rozvíjí i na mezinárodním poli, kdy svou činnost prezentuje na odborných mezinárodních konferencích a veletrzích cestovního ruchu. Prostřednictvím agentury CzechTourism je Česká republika prezentována v zahraničí i na domácím trhu jako zajímavá turistická destinace. Ministerstvo realizuje řadu projektů financovaných nejen ze strukturálních fondů EU.

Cestovní ruch, může mít velice kladný dopad na ekonomický vývoj jak celé České republiky, tak i selektivně na jednotlivé destinace. Obvykle se veškeré cíle směřují k hospodářskému růstu lokality – zvýšení zaměstnanosti apod., ale také může mít negativní dopady v dané oblasti. Zvyšujícím počtem návštěvníků se více zatěžuje životní prostředí, selhávají ekosystémy, zhoršují se podmínky pro běžný život místního obyvatelstva. Proto je nutné veškeré tyto aktivity koordinovat a správně směřovat, aby se stav udržitelnosti cestovního ruchu v daných lokalitách co nejméně přibližoval svému potenciálu, tj. stavu vyrovnanosti.

Bakalářská práce se zabývá touto zajímavou a stále se vyvíjející problematikou, konkrétně vývojem cestovního ruchu v destinaci Orlické hory; podrobněji pak lokalitou Deštné v Orlických horách. Právě toto území je v současné době poměrně

hojně turisticky navštěvované, především pak v zimních měsících, kdy návštěvníci přijíždějí za zimními sporty. Ty patří mimo jiné mezi skupinu sportů silně ohrožující křehké ekosystémy oblasti. Důraz je kladen na problém rozšiřování lyžařského areálu a budování turistické infrastruktury na úkor lesních ekosystémů, které je nutno zachovat i pro další generace. Přestože je lyžování a snowboarding jedním z trendů naší doby, úzce souvisí s rozvojem společnosti a zvyšování životní úrovně.

Zhodnotit a popsat vývoj uvedené destinace jsem se rozhodla především na základě vlastní pozorovací zkušenosti, neboť jsem toto středisko v průběhu uplynulých zhruba dvaceti let osobně navštěvovala.

2 Cíl práce a metodika zpracování

2.1 Cíl práce

Lokalita Orlických hor je v současné době velmi atraktivní a hojně vyhledávanou turistickou destinací. V letních měsících sem přijíždějí čeští, ale i zahraniční turisté vyzkoušet svou cyklistickou zdatnost, značně praktikují i pěší turistiku. Zajímavější je však lokalita pro turisty v zimních měsících, kdy přijíždějí sjíždět orlické sjezdovky a vrcholky hor pak zdolávají nadšení běžkaři. Nejvíce navštěvovaným zimním střediskem je pak Deštné v Orlických horách (dále také jen „Deštné“).

Cílem práce je prozkoumání celé problematiky vývoje cestovního ruchu v Deštném v Orlických horách z různých hledisek, vedoucích ke zvýšení udržitelnosti cestovního ruchu. Konkrétněji se práce zaměřuje především na průzkum při provozování zimních sportů, neboť touto aktivitou turismu je středisko nejvíce zatíženo. Nejprve budou zmapovány jednotlivé fáze životního cyklu této oblasti, případně bude určeno, v jaké z fází se středisko nachází. Budou zjišťovány kladné a záporné dopady cestovního ruchu na životní prostředí a vliv na sociální prostředí místního obyvatelstva. Dále bude zkoumáno, jak a zda vůbec jsou tyto dopady přijatelné z různých hledisek k únosné kapacitě území.

Výzkumné otázky, které byly stanoveny pro další šetření:

- V jaké fázi Butlerova modelu životního cyklu se nachází destinace Deštné v Orlických horách?
- Jaké dopady má sjezdové lyžování na místní ekosystémy?
- Jak zajistit udržitelnost území pro návštěvníky a místní obyvatele?
- Jaká opatření připravuje management pro zvýšení udržitelnosti cestovního ruchu v uvedené destinaci?

2.2 Metodika zpracování

Informace ke zpracování teoretické části bakalářské práce byly čerpány z odborné literatury, zaměřené na životní cyklus destinace s důrazem na horské oblasti, dále na udržitelnost cestovního ruchu a s ním spojenou kapacitu území. V praktické části bylo záměrem porovnat vývoj cestovního ruchu v lyžařském středisku Deštné v Orlických horách a nalézt odpovědi na výzkumné otázky. Využito bylo dostupných publikací Ministerstva pro místní rozvoj ČR, Ministerstva životního prostředí ČR, dat z Českého statistického úřadu, Správy CHKO Orlické hory a Obecního úřadu Deštné v Orlických horách.

Za významné zdroje lze uvést zejména: „Udržitelnost cestovního ruchu“ od Páskové (2014). Jedná se o 3. přepracované vydání. Z této knihy byla využita kapitola „Koncept životního cyklu destinace“, kde jsou podrobně popsány fáze životního cyklu s průnikem konceptu únosné kapacity území pro rozvoj cestovního ruchu.

Původním záměrem práce bylo zhodnotit míru udržitelnosti cestovního ruchu v Orlických horách jako celku. S ohledem k rozsáhlosti tématu se však záměr zúžil přímo na Deštné v Orlických horách. V tomto horském území se projevuje mnoho problémů v přístupech destinačního managementu v rámci udržitelnosti cestovního ruchu. Autorka se pokoušela pracovat s indikátory pro zátěž lyžařského střediska, bohužel při výzkumu nastal stěžejní problém nedostatku dostupných statistických dat.

V teoretické části jsou vysvětleny jednotlivé pojmy týkající se vývoje udržitelného rozvoje cestovního ruchu, definice a přístupy. Je popsána únosná kapacita území a monitorování území v cestovním ruchu. Dále se zabývá výkladem pojmu konceptu životního cyklu destinace podle Butlerovy teorie (1980) včetně indikátorů, které byly použity k vyřešení zadané práce. Vysvětluje význam destinačního managementu a jeho funkce v různých územích. Zkoumaným

problémem jsou tedy okolnosti a dopady rozvoje cestovního ruchu na přírodní i sociální složky geografického prostředí.

Ke správnému určení fáze životního cyklu je zvolen způsob, ve kterém je propojeno několik konceptů cestovního ruchu. Konkrétně je použit výzkum dle Zelenky (2016) „*Koncepční metodická analýza vývoje cestovního ruchu*“. V bakalářské práci jsou rozebírány pouze vybrané přístupy a indikátory (např. data z TIC, informace z obecního úřadu, místní šetření).

V praktické části je porovnán dosavadní vývoj cestovního ruchu v Deštném z hlediska historického a současného. Byly zjišťovány pozitivní či negativní vlivy a dopady nejen sjezdového lyžování na místní ekosystémy, na zaměstnanost v kraji, na vývoj životní úrovně místního obyvatelstva. Výzkum byl prováděn v několika rovinách.

V první fázi bylo využito vlastních zkušeností autorky, která danou lokalitu v posledních 20. letech často navštěvovala a má tedy možnost vývoj posoudit vlastní úvahou. Naposledy středisko navštívila v červenci 2018. Zmapovala současný pohyb návštěvníků a zároveň porovнала stav ekosystémů. Pořádila fotodokumentaci, která je v práci použita.

V druhé fázi bylo provedeno dotazníkové šetření. Byly vytvořeny dva dotazníky. První pro návštěvníky horského střediska Deštné v Orlických horách, druhý pro rezidenty. Dotazníky byly distribuovány v tištěné podobě a elektronickou formou prostřednictvím e-mailu a sociální sítě. Dotazníky byly koncipovány tak, aby byly srozumitelné pro všechny respondenty. Současně byly předány dotazníky do Turistického informačního centra v Deštném v Orlických horách. Zaměstnankyně turistického informačního centra paní Eva Fabiánová se ochotně podílela na distribuci dotazníků respondentům k vyplnění. Paní Fabiánová je zároveň i dlouholetou místní obyvatelkou a poskytla pro práci mnoho cenných informací. V turistickém informačním centru byly dále diskutovány výzkumné

otázky. Proběhla také krátká e-mailová korespondence s místním obecním úřadem.

Dotazníkové šetření probíhalo od prosince 2017 do února 2018. Bylo zaměřeno především na lyžaře, rodiny s dětmi a místní obyvatele. Byl zjišťován jejich vztah k přírodě, spokojenost s nabídkou produktů v rámci území, spokojenost s kvalitou sjezdových tratí, dalším zázemím v podobě ubytovacích a stravovacích zařízení, kulturními akcemi a atrakcemi, kapacitou parkovišť apod. Na základě dat z vyplněných dotazníků a dalších forem šetření bylo nalezeno několik problémů a z nich vyplynuly výzkumné otázky. Vzhledem k obsáhlosti tématu byla vyhodnocena pouze klíčová data pro tuto práci. K porovnání problémů v destinacích bylo provedeno i šetření v lyžařském středisku Rokytnice nad Jizerou, které proběhlo koncem února 2018.

Ze zjištěných výsledků dotazníkového šetření je odvozena fáze životního cyklu, ve které se nyní uvedená destinace nachází. Pomocí teoretické části práce, místního šetření, rozhovory a diskuzí výsledků z praktické části práce jsou nalezeny odpovědi na výzkumné otázky. V závěru je shrnutí výsledků a návrh na zvýšení udržitelnosti cestovního ruchu v uvedené destinaci.

3 Teoretická východiska

3.1 Cestovní ruch a jeho udržitelnost

Cestovní ruch lze definovat podle Páskové a Zelenky (2002) jako dočasné přemísťování osob na různé vzdálenosti, spojené s pobytem různě dlouhého trvání. Cestovní ruch lze rozdělit podle motivů cestování (např. rekreační, sportovně orientovaný, poznávací atd.) což je motivováno uspokojení potřeby bavit se, odpočinout si, pečovat o zdraví, vzdělávat se. Jak uvádí Zelenka, Těšitel, Pásková a Kušová (2013), prochází cestovní ruch v posledních letech dynamickým rozvojem a v nejbližších letech lze očekávat nárůst spojený s hlubokými a politickými příčinami i změnami životního stylu. Jeho význam stále roste, a to z ekonomického, regionálního, sociálního a ekologického hlediska.

Současným rozvojovým trendem je podle Páskové (2009) rekreační cestovní ruch, zaměřený na odpočinek, regeneraci. Při pobytu na jednom místě jde o rekreační pobytový cestovní ruch, při pohybu po větším území se jedná o aktivní pěší turistiku, lyžařskou turistiku, cykloturistiku, jízdu na koni atd. Zvyšující se nároky turistů na standard produktů cestovního ruchu vytváří tlak na kvalitu destinačního produktu. Návštěvníci nepřímo podle ní čerpají přírodní zdroje a často potlačují životní styl místní komunity. Tyto dopady cestovního ruchu na geografické prostředí a z hlediska udržitelnosti reguluje destinační management.

Cestovní ruch se dá rozlišit na dva základní druhy (Pásková, 2009:25):

- **Masový** (hromadný) - cestování velkých skupin návštěvníků, využívání hromadných ubytovacích a stravovacích zařízení, dopravních prostředků. Typická vysoká koncentrace návštěvníků je v horských střediskách. U zimních sportů se podle ní v horských destinacích rozvinul cestovní ruch zejména jako masový a organizovaný. V horských oblastech došlo s rozvojem lyžování a dlouhodobé rekreace k rozšíření dopravní

infrastruktury (lanovky, vleky, parkoviště) a výstavbě dalších ubytovacích a stravovacích zařízení. Negativní následky masového turismu začíná řešit návštěvnický management v zahraničí (např. Alpy, Francie), jehož záměrem je usměrňovat návštěvnost v chráněných územích a šetřit přírodní zdroje (např. nevytvářet luxusní hotelové komplexy), (Palatková, 2014).

- **Individuální** (neorganizovaný) - cestování jednotlivců či malých skupin. Podle Páskové (2009) návštěvníci nakupují služby, produkty až na místě a je založen na poznávání a respektování životního prostředí. Trendem je síť cyklotras, naučných stezek, pěší turistika a agroturismus.

Jak uvádí Zelenka, Pásková a Husáková (2015), zájem o kvalitu životního prostředí a jeho jednotlivé složky byl projevován již v daleké minulosti, ale skutečný zájem o zavádění základních přístupů k udržitelnosti cestovního ruchu a nežádoucích dopadech na přírodní složku se začalo znatelně měnit v 60. letech 20. století. Myšlenkou omezeností zdrojů na zemi a postupné zavádění základních konceptů k udržitelnosti cestovního ruchu jsou znázorněny v níže uvedené tabulce č. 1.

Tabulka 1: Zavádění přístupů k udržitelnosti cestovního ruchu

Období	Zásadní koncepty, přístupy, stěžejní práce
20. století	
60. léta	Deskriptce dopadů cestovního ruchu, pravidelností v destinačním vývoji. Úvodní studie o únosné kapacitě.
70. léta	Koncept sebedestrukce primárních zdrojů cestovního ruchu. Koncept turistické pasti. Teorie společenské směny. Psychografická charakteristika návštěvníků. Koncept turistické iritace. Difúze CR v prostoru. Aplikace teorie – jádra periferie v CR.
80. léta	Koncept životního cyklu destinace. Koncept únosné kapacity. Analýza dopadů cestovního ruchu. Koncept turistifikace destinace.
90. léta	Počátek systematického sledování vlivů cestovního ruchu na životní

Období 20. století	Zásadní koncepty, přístupy, stěžejní práce
	prostředí. Koncept udržitelnosti cestovního ruchu. Indikátory udržitelnosti cestovního ruchu. Agenda 21. Charita a etické kodexy. Koncept geoturismu.
2000 - 2005	Systematičnost monitoringu CR ve vybraných destinacích. Rozvoj řízení toků návštěvníků o Rozvoj ekoturistu. Udržitelnost cestovního ruchu v politikách a strategiích. Počátky aplikace kognitivní vědy v udržitelnosti CR.
2006 - 2010	Systematičnost řízení toků návštěvníků a modelování jejich toků. Expertní systémy při podpoře rozhodování CR. Využívání konceptu únosné kapacity při plánování rozvoje CR. Studie změn masového CR na udržitelnější CR. Alternativní motivačně marketingový model masového CR. Soustavný monitoring CR.
2011 - 2015	Koncept změny neudržitelného masového CR na alternativní masový CR. Systémové pojetí únosné kapacity. Rozvoj geoturismu.

Zdroj: Pásková (2014) cit. v Zelenka, Pásková a Husáková (2015:29)

Zásadní zlom v dodržování pravidel dlouhodobého rozvoje přinesla myšlenka - „*Naše společná budoucnost*“ z roku 1987, kterou definovala komise OSN pro životní prostředí a rozvoj v dokumentu Agenda 21. V zásadě šlo o důležitost propojení hospodářského rozvoje s cestovním ruchem z hlediska ekologie a životního prostředí. Je proto považován za „dlouhodobě udržitelný“ (Kolektiv autorů, 2006:13).

Důležitým oficiálním prohlášením, jak uvádí CzechTourism (2011), upravujícím cestovní ruch v evropských horských oblastech stanovuje *"Protokol o provádění Alpské úmluvy z roku 1991 v oblasti cestovního ruchu"*. Tento protokol byl podepsán Evropským společenstvím v roce 1998 a vstoupil v platnost v roce 2002. Ustanovení protokolu o cestovním ruchu se především týká podle něj řízení

cestovního ruchu, monitoringu pohybu turistů a strukturálního vývoje (lyžařské vleky a sjezdovky, ubytování a vyvážený rozvoj ekonomicky slabých oblastí).

3.1.1 Definice

Definovat udržitelnost cestovního ruchu jedinou větou či jediným odstavcem není vůbec snadné vzhledem k obsáhlosti tohoto pojmu. Pásková a Zelenka (2002:591) uvádí, že *„udržitelný je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachová možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a současně nesnižuje rozmanitost přírody a zachová přirozené funkce ekosystémů“*.

Světová organizace cestovního ruchu OSN definuje udržitelný cestovní ruch jako cestovní ruch, který vede k řízení všech zdrojů tak, aby bylo možné splnit ekonomické, sociální a estetické potřeby při zachování kulturní integrity, základních ekologických procesů, biologické rozmanitosti a podpory života systémy. Podle Programu OSN pro životní prostředí (UNEP) pokyny pro udržitelný rozvoj cestovního ruchu a postupy řízení jsou použitelné na všechny formy cestovního ruchu ve všech typech destinací, včetně masového cestovního ruchu a různých segmentů cestovního ruchu. Zásady udržitelnosti se týkají environmentálních, ekonomických a sociokulturních aspektů rozvoje cestovního ruchu a vhodné rovnováhy mezi nimi. OECD považuje udržitelnost spolu s kvalitou, konkurenceschopností a hodnocením za čtyři klíčové koncepty, které jsou ústředním bodem priorit národních vlád. To naznačuje, že udržitelnost závisí na schopnosti různorodé skupiny zainteresovaných stran, napříč vládními úrovněmi, podnikatelské a místní komunity, spolupracovat při provádění vhodných měření a regulací nástrojů pro zajištění výsledků, které jsou prospěšné pro komunitu a životní prostředí (CzechTourism, 2011).

Pásková (2009) udržitelný cestovní ruch vyznačuje pozitivním přístupem a správnou redukcí mezi návštěvníky, přírodním prostředím a místním obyvatelstvem. Podle ní udržitelnost rozvoje cestovního ruchu se v zásadě vyznačuje vysokou specifičností nabízeného produktu a měla by:

- respektovat potřeby a tradice místní komunity,
- dlouhodobě využívat prostředky k ochraně a rozvoji přírodního prostředí.

Udržitelný cestovní ruch by měl naplňovat potřeby návštěvníků a zároveň by neměl ohrožovat příležitosti do budoucna. Zelenka (2015) uvádí, že východiskem pro dlouhodobý cestovní ruch je existence dobré marketingové strategie. K jeho principům lze zařadit (Zelenka, 2015):

1) Holistický přístup:

- a) bere ohled na aktivity a služby poskytované návštěvníkům,
- b) šetrně využívá obnovitelné a neobnovitelné zdroje, které představují klíčový element rozvoje cestovního ruchu,
- c) další antropogenní využití destinace v budoucnosti,
- d) stejně jako funkce biosféry v takové míře a kvalitě, která neobnovitelně negativně nemění globální ani lokální životní prostředí.

2) Ekonomicko-environmentální přístup:

- a) schopnost destinace udržet si potenciál konkurence v soutěži s historicky méně využívanými destinacemi,
- b) přilákat první i opakované návštěvy,
- c) zachovat si kulturní jedinečnost a být v rovnováze s životním prostředím.

3) Environmentální přístup:

- a) koncepce rozvoje a plánování cestovního ruchu, cílem je ochrana a zachování životního prostředí,
- b) respektování životního stylu místních obyvatel.

3.1.2 Únosná kapacita a zatížení území

Problematika hodnot únosné kapacity a rozvoje cestovního ruchu s konceptem životního cyklu destinace se propojuje do etap vývoje destinace. Konceptem únosné kapacity je podle Páskové (2014) zatížení území, které má udržet populaci druhů fauny a flóry bez nežádoucích dopadů, což představuje princip udržitelnosti. V destinaci je nyní využíváno nástrojů rychle se rozvíjející informatiky, kognitivní

vědy a především informační a komunikační technologie (Zelenka, Pásková a Husáková, 2015).

Fyzicky únosná kapacita znázorňuje podle Jakubíkové (1995) absolutní horní hranici rekreačního využívání krajiny, teoreticky je možno stanovit počet rekreantů, které je dané místo schopno pojmout. Fyzicky únosná kapacita je v oblasti cestovního ruchu představována podle Páskové (2009) počtem a intenzitou využití rekreačních objektů, lůžkovou kapacitou. V oblasti místní populace je podle ní určena počtem domů či počtem obyvatel. Hodnoty únosné kapacity lze stanovit pro uzavřené objekty a ohraničená prostranství (např. středisek zimních sportů).

Ekonomicky únosná kapacita se podle Páskové (2014) týká zaměstnanosti v místě, počtu zaměstnaneckých a podnikatelských míst pro místní komunitu. Zjišťuje dlouhodobě udržitelný stav mezi ekonomickou zátěží a kvalitou životního prostředí (Zelenka, Těšitel, Pásková a Kušová, 2013).

Přírodně ekologická únosná kapacita, jak uvádí Pásková (2009), představuje takové využívání, při kterém nedochází k narušení ekologické stability a zachování své přirozené vlastnosti a funkce. Zjištěná hodnota této složky by měla podle ní být směrodatnou při zřizování parkovacích ploch na přístupových komunikacích k vybranému ski areálu.

Sociokulturní únosná kapacita se podle Páskové (2009) týká místních obyvatel a jejich postojů k cestovnímu ruchu i s jeho důsledky. Jedná se o postoj k frekvenci návštěvníků, vyšším cenám, narušení životního stylu. Naopak možnost ekonomického zisku je podle ní z cestovního ruchu a zvýšení životní úrovně. V průběhu životního cyklu se zpravidla mění postoj místních obyvatel k vývoji cestovního ruchu.

Psychologicky únosná kapacita hraje podle Páskové (2009) primárně nejdůležitější roli v rozhodování chování návštěvníků daného území. Měření hodnot únosné

kapacity podle ní vyžaduje provádění dotazníkového šetření, pozorování chování návštěvníků i místních obyvatel, rozhovory s podnikateli a zjišťování pomocí mentálních map. Subjektivní ukazatele určují maximální intenzitu návštěvnosti, která je kompatibilní s očekávaným turistickým zážitkem.

3.1.3 Monitorování udržitelnosti

Významnou metodou pro výzkum životního cyklu destinace je model LAC (model limitů přijatelné změny), monitorování území, monitorování zátěže, indikátorů (ekonomické a ekologické) atd. Jelikož šíře problematiky monitorování udržitelnosti je obsáhlá, informace o tématu jsou uvedeny v knize od autorky Braun Kohlové, Melichara a Kaprové (2017) „*Metodika monitoringu a návštěvnosti chráněných území*“. Další zdrojem, který objasňuje toto téma je kniha „*Udržitelný cestovní ruch. Management cestovního ruchu v chráněných územích*“ popisují autoři (Zelenka, Těšitel, Pásková, Kušová 2013). Odkazy ke knihám jsou umístěny v seznamu zdrojů.

Princip každého monitorování spočívá podle Laciny (2010) ve sledování indikátorů, které se mohou vyvíjet v čase a teprve dostatečně dlouhé časové řady mají vypovídací hodnotu. Některé parametry je podle něj třeba sledovat trvale, u řady jiných lze po určitém časovém období odvodit matematické modely platné pro danou oblast a na jejich základě lze výrazně zjednodušit síť monitorovacích bodů či frekvenci sběru dat. Sledováním nejenom kvantitativních parametrů je podle něj počet návštěvníků, velikostí ubytovacích a stravovacích kapacit, parkovací kapacity, ale také sledování kvalitativních parametrů (např. certifikace kvality ubytování, index spokojenosti návštěvníků či spokojenost podnikatelů v cestovním ruchu) a environmentálních parametrů, jako (např. stavy populací prioritních druhů nebo podíl ekologicky šetrných forem dopravy, ekologického vytápění, čištění odpadních vod). V neposlední řadě význam monitorování určuje i fakt, že nezvládnutí rozvoje cestovního ruchu může vést i k nevratnému poškození přírodně cenných území (Lacina, 2010).

K zachování udržitelnosti cestovního ruchu slouží monitorování, které je podle Páskové (2014) nástrojem managementu s dlouhodobou soustavnou činností. Spočívá ve sledování zvolených parametrů (resp. indikátorů) stavu systému, jejich aktuálního vyhodnocování ve vztahu ke zvoleným limitům a dlouhodobých trendů zvolených parametrů. Jeden z nástrojů monitorování udržitelnosti cestovního ruchu je podle ní stanovení vhodných indikátorů v konkrétní destinaci a sledování těchto indikátorů v čase, kde se zjišťují způsobené dopady na přírodní prostředí. Existují nejen indikátory, které se dají podle ní aplikovat na všechny typy destinací, ale i indikátory vhodné pro určité typy oblastí. Následně uvedené indikátory se prolínají se životním cyklem destinace, únosnou kapacitou, časovým vývojem a mírou překročení rozvoje destinace.

Indikátory využitelné ve všech destinacích zahrnují tyto oblasti (Pásková, 2014:189-193):

- ochrana území,
- stres (počty turistů navštěvujících místo),
- intenzita užívání (počty osob v hlavní sezóně),
- sociální dopady (poměr počtu návštěvníků a místních obyvatel),
- kontrola rozvoje,
- odpadové hospodářství,
- proces plánování,
- spokojenost spotřebitelů, místních obyvatel,
- příspěvek cestovního ruchu místní ekonomice, únosná kapacita územního rozvoje cestovního ruchu,
- tlak na místo, atraktivnost.

Indikátory pro vybrané typy destinací (Pásková, 2014:189-193):

- v chráněných územích (rychlost reprodukce klíčových druhů, biodiverzita, změna skladby druhů, intenzita cestovního ruchu, lidská populace v území a jeho okolí, aktivity lidí v území). Podle Zelenky, Těšitele, Páskové

a Kušové (2013) důležité východisko ochrany přírody a krajiny v symbióze s cestovním ruchem, lze přistupovat s využitím různých metod kvalitativního i kvantitativního výzkumu. Důsledněji se zajímat o hodnoty chráněného území a zároveň zohlednit nabízené produkty udržitelného cestovního ruchu,

- pro horské oblasti jsou relevantními ukazateli reprodukce vybraných druhů, pokračující přítomnost volně žijících živočichů, rozsah eroze způsobené návštěvníky, dopravní dostupnost, spokojenost návštěvníků),
- na územích destinací kulturního cestovního ruchu se sleduje cena za restaurátorské práce, úroveň znečištění vzduchu, intenzita využití, kriminalita, dopad na jazyk místních obyvatel, sociální dopady a kvalita života místních obyvatel).

Jak popisuje Zelenka, Těšitel, Pásková a Kušová (2013), technikou monitorování je časoprostorový záznam těchto indikátorů. Výstupem mohou být podle nich indikátory vývoje, stavu, kontrolování plnění cílů strategického plánu. Zdůrazňují, že statistické monitorování základních parametrů cestovního ruchu (průměrných hodnot, ukazatelů četnosti) na úrovni regionální a národní, představuje pozitivní zpětnou vazbu. Určitá soustavnější měření a rozvoj metodiky jsou prováděna v konkrétní destinaci i na různých geografických úrovních (mikroregion, region, stát, makroregion).

Tourism Vision (2013) uvádí, že tam, kde nejsou k dispozici kvalitní údaje o vývoji cestovního ruchu a jeho dopadech na environmentální ukazatele, orgány ochrany přírody musejí volit princip předběžné opatrnosti. Neexistence monitorování paradoxně může podle zdroje vést k preventivnímu omezení aktivit, které nemusejí nutně mít významnější negativní dopady na předmět ochrany. Výsledkem takto pojatého monitorovacího systému by mělo být objektivní sledování vývoje horských destinací a možnost jejich vzájemného porovnávání. Tím by například vznikla zpětná vazba k posuzování míry úspěšnosti destinačního managementu, efektivity vynakládaných prostředků na rozvoj cestovního ruchu nebo i účinnosti opatření v ochraně přírody.

Dodržování přístupů k monitoringu a zvážení hodnot by mělo vycházet podle Zelenky, Těšitele, Páskové a Kušové (2013:82):

- *z využití konceptů únosné kapacity či využití indikátorů udržitelnosti cestovního ruchu,*
- *z nutnosti stanovení dlouhodobé vize neboť hodnoty chráněného území vznikaly a budou se vytvářet v dlouhých časových obdobích,*
- *z nastavení vhodné zonace pro cestovní ruch,*
- *z analýzy potenciálního přínosu cestovního ruchu pro chráněné území a okolní region,*
- *z výsledků výzkumu a ze soustavného monitoringu stavu a dopadů v území.*

K uskutečnění správného monitorování území je zapotřebí vhodná volba strategie managementu vycházejícího z analýzy počátečního stavu a ze zjištěných výsledků (Zelenka, Těšitel, Pásková a Kušová, 2013).

3.1.4 Marketing destinace

K zajištění udržitelného cestovního ruchu v destinaci tak, aby byla dlouhodobě efektivní, by měl marketing destinace vytvořené produkty a služby na svém území dobře nabídnout a prodat. K tomu je zapotřebí použít podle Zelenky (2015) nástrojů marketingového mixu, zejména produktu, způsobu distribuce, spolupráce a propagace. Pravidelným průzkumem trhu se podle něj zjišťují způsoby chování jak samotných návštěvníků, tak cestovních kanceláří a agentur. Výsledkem jsou pak informace o tom, za co a kolik jsou návštěvníci ochotni a schopni utracet, tzn. jaký je jejich zájem o současné a případně inovativní ekoturistické služby, co konkrétně je oslovuje a jak jsou ochotni dodržovat určitá pravidla. Návštěvníky je nutno segmentovat podle různých kritérií (např. podle životního stylu, věku). Kromě toho je pak vhodné jednotlivým segmentům nabídnout právě to, co hledají – vhodná cenová nabídka, balíčky služeb, patřičné komunikační metody, příprava doprovodných programů, relevantní nabídka aktérů apod. Možné je použít systém „návštěvnických karet“, na jejichž základě jsou připraveny pro zákazníka slevy, výhody a bonusy (Pásková, 2009).

Plánování a stanovení strategie jsou důležitým faktorem udržitelného rozvoje cestovního ruchu. V této souvislosti je nutné, jak uvádí Holešínská (2012), uvažovat o stimulech rozvoje, rizicích a hrozbách jeho jednotlivých variant. To se odráží v územním plánování, v regionální politice, v místních programech rozvoje měst a obcí a konečně i v plánech péče o CHKO. Strategické plánování znamená podle ní, že je stanoven směr rozvoje destinace (respektující principy udržitelnosti), jsou vytyčeny dlouhodobé cíle a stanoveny cesty k jejich dosažení. Tyto cíle by měly vycházet z reálných potřeb všech zúčastněných aktérů. Se všemi těmito aspekty musí destinační management umět správně pracovat, aby dospěl k naplnění svého úkolu (Pásková, 2014).

3.2 Životní cyklus destinace

Destinací cestovního ruchu lze definovat podle Páskové (2009) jako ohraničené území, které má daná kritéria při jeho vymezování a vyznačuje se stejnými postupy pro jeho rozvoj. Destinace může mít společné znaky (přírodní, horské a rekreační). Jsou jimi podle ní principy využití potenciálu krajiny pro další rozvoj, sdílená kapacita a únosná míra území, životní cyklus a další destinační procesy v cestovním ruchu. Destinace je tedy územním celkem integrovaným na základě destinačních procesů na makroregionální, meziregionální a mikroregionální úrovni. Podle Páskové a Zelenky (2002) je destinace cestovního ruchu oblastí s velkou koncentrací atraktivit v daném regionu vytvořených pro účastníky cestovního ruchu.

Horským střediskem, jak uvádí Tůma (2014), se rozumí geografický celek (většinou území obce) v horské oblasti, v jehož rámci je nabízena kompletní infrastruktura pro provozování letní a zimní horské turistiky. Infrastrukturou pro zimní horské středisko jsou podle něj myšleny převážně lanovky a vleky, sjezdařské a běžkařské tratě, nabídka pohostinských a ubytovacích služeb, provozovny služeb a obchodní sítě ve vazbě na uspokojování primárních a sekundárních potřeb návštěvníka zimního horského střediska (Tůma, 2014).

Skiareálem se rozumí území funkčně vyčleněné k provozování zimních sportů, vybavené dopravními zařízeními, sjezdovými a běžeckými tratěmi, lyžařskými cestami a ostatními specifickými tratěmi (Tůma, 2014).

3.2.1 Koncept životního cyklu destinace

Vývoj horské destinace má rysy, které ho provází (pravidelnost, okolností, příčin výskytu). Životní cyklus destinace lyžařského střediska je podle Páskové (2009) důležité propojit z hlediska udržitelnosti (s únosnou kapacitou území, s potenciálem rozvoje cestovního ruchu, s politikou a návštěvnickým managementem). Lyžařské středisko se vyznačuje masovostí, kterou je důležité podle ní sledovat a pomocí plánování destinačního managementu zahájit změny vedoucí k udržitelnosti a zachování únosného stavu životního prostředí.

Životní cyklus destinace je podle Páskové (2014:87) „*vnímán jako užitečný konceptuální rámec studia, výzkumu a managementu destinace a cestovního ruchu obecně. Je zaměřen na sledování dynamiky destinačního prostředí – změn způsobených v něm primárně cestovním ruchem*“. Souvislost a jejich vzájemné provázání jsou průnikem konceptu únosné kapacity pro rozvoj cestovního ruchu, konceptu sociální směny a geografických konceptů.

Z hlediska udržitelnosti cestovního ruchu je zejména pro management destinace důležité ovlivňovat její vývoj a propojit koncept životního cyklu (Pásková, 2014):

- s časoprostorovým vývojem území,
- s kapacitou území pro rozvoj cestovního ruchu,
- s potencionálem plánování,
- s politikou,
- s dalšími funkcemi destinačního a návštěvnického managementu.

S ohledem na stav a vývoj vlivů cestovního ruchu na ekonomiku a infrastrukturu jsou podle Páskové (2014:74) nejvíce zařazovány a používány tyto indikátory vývoje cestovního ruchu:

- *růst počtu turistů,*
- *růst přenocujících návštěvníků,*
- *změna počtu konkurenčních destinací,*
- *průměrné výdaje návštěvníků,*
- *změna v segmentační struktuře,*
- *tržní podíl,*
- *intenzita a způsob propagace,*
- *cenová inflace.*

Doxeyho iritační index neboli „turistická iritace“ slouží podle Zelenky a Páskové (2012) jako ukazatel na soužití místních obyvatel ve vztahu k návštěvníkům a souvisí s rozvojem destinace. V průběhu času se s rozvojem infrastruktury a negativních dopadů se mění postoj rezidentů k návštěvníkům a vzniká tzv. „nevraživost“, která může působit i obráceně. „*Index zahrnuje čtyři základní typy postojů (euforie, apatie, iritace – znechucení, antagonismus), které zapadají do fází životního cyklu destinace*“ (Pásková, 2014:147).

Zelenka a Pásková (2012:579) popisují metodu k určení životního cyklu destinace takto: „*Defertova funkce (turistická funkce) určuje turistickou aktivitu a sleduje počet návštěvníků na místní obyvatele*“. Turistická funkce by podle nich měla v horských oblastech přihlížet k míře lůžkové kapacity a sezónnímu využití. Výpočet se získá z počtu pevných lůžek na počet místních obyvatel v procentech. Tato metoda je vyjádřena vzorcem $T(f) = N \times 100 / P$, kde N = počet stálých lůžek a P = počet rezidentů.

Pravidelné sledování a vyhodnocování životního cyklu destinace je podle Nejdla (2011) důležitým krokem k včasnému zahájení řešení problémů a nastavení nových opatření.

3.2.2 Butlerův životní cyklus destinace

Pásková (2014:96-105) uvádí, že „nejpoužívanějším konceptem se stal Butlerův (1980) koncept životního cyklu, který zachycuje vývoj v šesti fázích. Koncept životního cyklu je zaměřen na sledování dynamiky v konkrétní lokalitě, sleduje změny, předvídá vývoj destinace“:

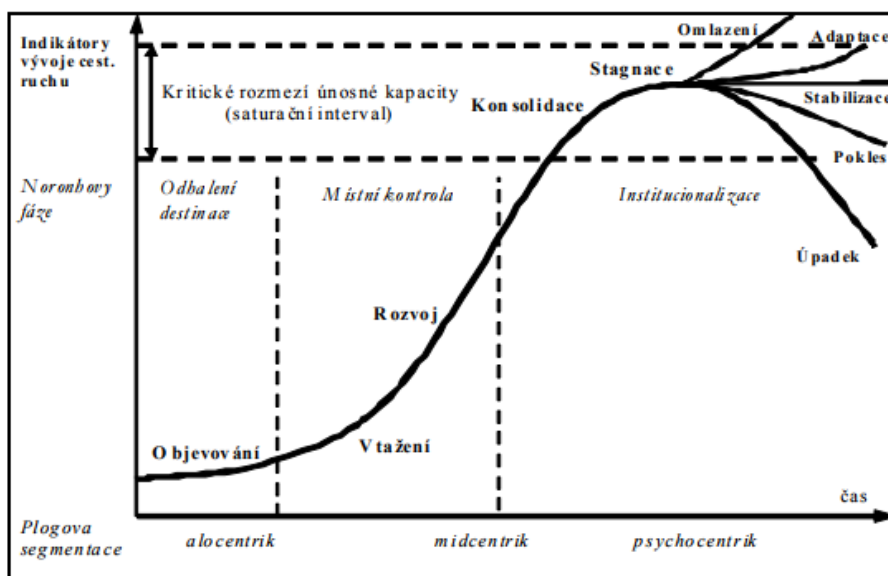
- 1) **Fáze objevení** – nová destinace, do níž neorganizovaně proudí malý počet individuálních návštěvníků. V destinaci podle ní zatím neexistuje infrastruktura, (např. ubytování) a dosahuje intenzivního kontaktu s místními obyvateli, kteří návštěvníky obvykle pozitivně přijímají.
- 2) **Fáze vtažení** – s růstem objemu a pravidelnosti návštěvnosti se místní začínají realizovat v podnikání. Dochází podle ní ke změnám v sociální struktuře, nárůstu rozdílu mezi zapojenými a nezapojenými rezidenty do rozvoje cestovního ruchu. Formuje se propagace, destinace se začíná vyznačovat sezónností. Začíná se apelovat na samosprávu k zabezpečení infrastruktury (např. Zdobnice, Sedloňov).
- 3) **Fáze rozvoje** – destinace má již podle ní dobře vymezený okruh zdrojových oblastí na základě důrazné propagace. Aktivita místních a jejich kontrola cestovního ruchu výrazně klesá. Atraktivita jsou rozvíjeny, propagovány, komercializovány a doplňovány uměle vytvořenými atraktivitami a službami. Zvyšuje se počet sportovních a kulturně-zábavních služeb, což se projevuje i změnou životního stylu rezidentů. Důsledkem toho se podle ní masivně zvyšuje tempo cestovního ruchu a projevují se jeho negativní dopady v ekonomické, ekologické, fyzické i sociokulturní sféře. Počty návštěvníků dosahují nejvyšších hodnot a v hlavní sezóně převyšují množství rezidentů (např. Deštné v Orlických horách, Jizerské hory).
- 4) **Fáze konsolidace** – zpomalování tempa růstu návštěvnosti, i když návštěvníků je v sezóně stále více než rezidentů. Převážná část místní ekonomiky je podle ní vázána na cestovní ruch a ten je tak pro místní ekonomiku klíčový (příjmy, zaměstnanost). Další růst infrastruktury, vznik turistických ghett. Do hry vstupují podle ní pobočky velkých významných hotelových a stravovacích řetězců, což způsobuje úbytek původních

a malých provozoven. Velké objemy návštěvníků a jejich často rozpínavé způsoby chování začíná vzbuzovat nespokojenost rezidentů (např. Rakousko – lyžařské středisko Sternstein).

- 5) **Fáze stagnace** – je podle ní nejkritičtější částí cyklu. Klesá průměrná doba pobytu a útraty klienta. Destinace má zakotvenou image, ale již není „moderní“. Management destinace se spoléhá na zavedenou klientelu, orientuje se na konferenční formy cestovního ruchu. Původní přírodní a kulturní atraktivity jsou podle ní postupně vytlačeny uměle vytvořenými. Nežádoucí dopady návštěvnosti se zvyšují, což má negativní vliv vnímání a postoje rezidentů včetně těch zaangażovaných (např. Beskydy - Pustevny).
- 6) **Fáze poststagnace** – závislá podle ní na předchozím průběhu.
 - a) Fáze **úpadku** – výsledkem je snížení kvality životního prostředí, vyčerpání zdrojů destinace, ztráty genia loci (snížení atraktivity).
 - b) Fáze **poklesu** – vyznačuje se postupným útlumem návštěvnosti způsobenou překročením únosné kapacity území.
 - c) Fáze **stabilizace** – destinace udržuje stabilní úroveň návštěvnosti po té, co se jí podařilo vyrovnat se s poklesem.
 - d) Fáze **adaptace** – spojená s rozvojem cestovního ruchu a přizpůsobení se únosné kapacitě území.
 - e) Fáze **omlazení** – výsledek promyšleného destinačního managementu, jenž vedl ke změně image a zvýšením únosnosti pomocí nových technologií. Touto fází začíná podle ní nový životní cyklus spojený s opětovným růstem návštěvnosti (Krkonoše, Český Krumlov).

Vývoj životního cyklu v destinaci znázorňuje Butlerův koncept. Křivka životního cyklu na obrázku č. 1 podchycuje charakteristické jevy cestovního ruchu a jeho základní hodnoty ukazatelů vývoje potenciálu, stavu či míry v destinaci. Rozmezí únosné kapacity území nastiňuje budoucí vývoj objemu návštěvnosti, segmentační struktury návštěvníků a jejich spotřebního chování. Druhy návštěvníků jsou podle

Plogovy segmentace rozděleny na allocentriky (zvídavý), midcentriky (přizpůsobivý), psychocentriky (konzervativní). Na obrázku č. 1 jsou rovněž zachyceny Noronhovy vývojové fáze (odhalení destinace, místní kontrola, institucionalizace), (Pásková, 2009:70-75).

Obrázek 1: Životní cyklus destinace s vyznačením převažujícího typu návštěvníků

Zdroj: Pásková (2009:73)

Průběh jednotlivých fází se může lišit. Jiný může být v případě jednodenních návštěvníků a jiný v případě vícedenních návštěvníků. Rozdíl může být patrný také v různých ročních obdobích (Zelenka, Pásková a Husáková, 2015).

Dalším možným aplikovatelným konceptem je Bodlenderův (1991) cit. v Páskové (2014:120) a popisuje „*destinační vývoj pouze třemi fázemi (objevení, růstu, zralosti)*“. Z této typologie vyplývá, že destinace horských středisek bývá spojena s rychlým rozvojem masivní infrastruktury cestovního ruchu a s projevy módnosti. Vychází tedy z podílu na místní ekonomice, infrastruktuře a pouze okrajově zohledňuje význam působení cestovního ruchu na přírodní a sociální prostředí destinace. Podle ní bude tento vývoj cestovního ruchu nabývat na významu s obecným společenským a technologickým vývojem českého venkovského prostoru.

3.2.3 Životní cyklus lyžařského střediska

Některé případové studie alpských středisek uvádí problematiku masového zimního cestovního ruchu v lyžařských střediskách (např. Arlberg). Vše vzniklo olympijskými hrami v Chamonix v roce 1924. K rozvoji masového turismu zde došlo v 50. – 60. letech, 20. století. V roce 1990 existovalo v Alpách již 3 miliony lůžek, 12 tisíc lanovek a 40 tisíc sjezdových tratí. Shaw, Williams (2002) vidí podobnost tohoto masového nárůstu cestovního ruchu s přímořskými oblastmi a považují ji za srovnatelnou. Další podobnost srovnávají s ochranou přírodních zdrojů nebo s rozvojem sezónnosti. Zimní cestovní ruch přináší podle Shaw, Williams (2002) možné přínosy, ale i hrozby (viz Tabulka 2).

Tabulka 2: Přínosy a hrozby zimního cestovního ruchu

Přínosy	Hrozby
Vytváří nová pracovní místa.	Ničí biodiverzitu a krajinný ráz.
Pomáhá financovat infrastrukturu.	Zabírá lesní a zemědělskou půdu.
Zvyšuje příjem státu a místní samosprávy.	Ničí autenticitu místní kultury.
Přispívá k rozvoji zemědělského a venkovského managementu.	Má negativní dopady na životní prostředí.

Zdroj: Vlastní zpracování podle Shaw, Williams (2002, s. 237)

3.3 Destinační management

3.3.1 Definice a principy

Pásková a Zelenka (2002:60) definují destinační management jako „*soubor technik, nástrojů a opatření používaných při koordinovaném plánování, organizaci, komunikaci, rozhodovacím procesu a regulaci cestovního ruchu v dané destinaci. Výsledkem takového procesu jsou udržitelné a konkurenceschopné produkty cestovního ruchu*“.

Základní pilíře efektivního fungování destinačního managementu podle Holešinské (2012) jsou specifické a spočívají v procesu založeném na spolupráci mezi jednotlivými aktéry cestovního ruchu a na koordinaci v oblasti plánování, organizování a rozhodování. Důležitým faktorem úspěšné realizace destinačního řízení je tedy vzájemná komunikace.

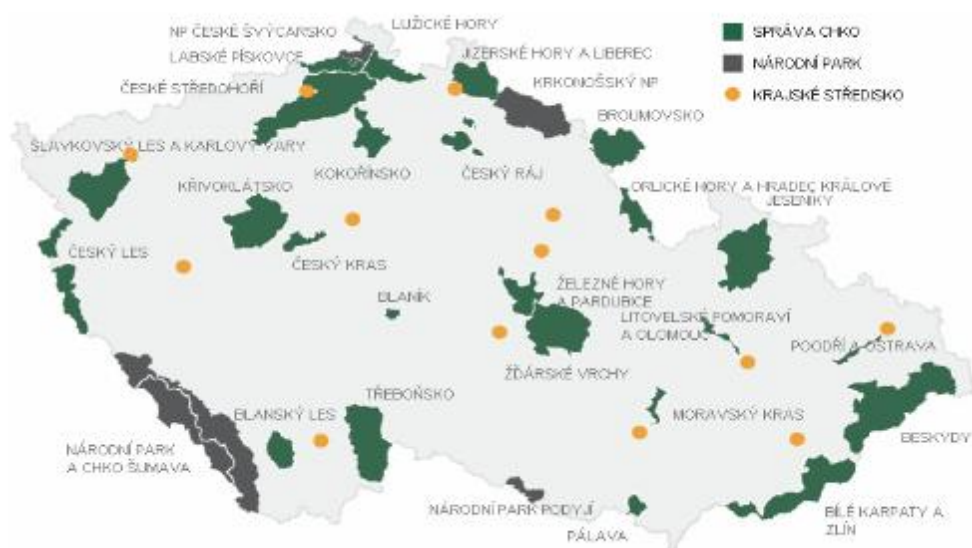
3.3.2 Opatření a aplikace destinačního managementu

Destinační management má podle Páskové (2014) na cestovní ruch z dlouhodobého hlediska výrazný a komplexní vliv. Významným partnerem v této oblasti jsou místní správy a samosprávy. Na destinačním managementu se podle ní podílejí tím, že mají kvalitní přehled o zdrojích (nabídkách) dané lokality, ty následně uveřejňují na svých portálech, případně zřizují turistická informační centra, která disponují vlastními webovými stránkami (výhodou je i zavádění rezervačních portálů). Často tato turistická informační centra zaopatří personálně, tj. snadněji tak komunikují s návštěvníky osobně, jsou schopny vést evidence návštěv dané lokality a tyto informace dále statisticky zpracovávají. Tímto způsobem se dají podle ní tedy jednoduše návštěvníkům nabídnout služby místních podnikatelských subjektů, které často korespondují s životním prostředím, společností a kulturou dané lokality. Tyto služby většinou dobře a rychle reagují na poptávku po různých typech zážitků ze strany příjíždějících návštěvníků, zavádějí novinky a nadstandardy, které mají za úkol návštěvníky

do destinace nalákat. V souvislosti s tím v dané lokalitě také roste ekonomický potenciál, zvyšují se nabídky pracovních míst, tudíž jsou pro rezidenty (místní obyvatele) prospěšné (Pásková, 2014).

3.3.3 Participativní management

Rozvinutí participativního managementu je podle Páskové (2014) důležitou a současně velmi obtížnou součástí managementu zejména chráněných území (CHÚ). Základem je zapojení aktivit managementu s veřejností, místní správou, neziskovými organizacemi atd. Podle Páskové a Zelenky (2002) je chráněné území obecné označení pro jedinečnou, významnou lokalitu, která vyniká svou přírodní, estetickou, archeologickou nebo kulturní hodnotou. Pro tyto oblasti platí různé stupně omezení.

Obrázek 2: CHKO a NP v Česku v roce 2015

Zdroj: AOPK ČR (2018)

Pásková (2014:201) uvádí, že „Česká republika má, v tomto ohledu co nabídnout: 4 národní parky (dále jen NP), 25 chráněných krajinných oblastí (dále jen CHKO), 4 národní geoparky (z nich jeden Evropský pod patronací UNESCO) a 6 biosférických rezervací UNESCO: Koncentrace takto přírodně hodnotných a zajímavých území na takto relativně malém území je dokladem toho, že Česká republika disponuje

významným potenciálem pro rozvoj prožitkového cestovního ruchu v zachovalé přírodě a rozmanité krajině“ (viz Obrázek 2).

3.3.4 Návštěvnický management

Návštěvnický management je součástí destinačního managementu. Přístupy a záměry návštěvnického (přístupového) managementu jsou podle Zelenky, Těšitele, Páskové a Kušové (2013) detailně propracované soustavným a dlouhodobým, plánovitým přístupem zaměřeným především na optimalizaci návštěvnosti nejen v chráněných územích. Základním záměrem je usměrňování toků návštěvníků, ovlivňování způsobu jejich chování, a to vše v souladu se zájmy ochrany přírody, podpory produktů a aktivit cestovního ruchu, směřujících k udržitelnosti cestovního ruchu (Pásková, 2014).

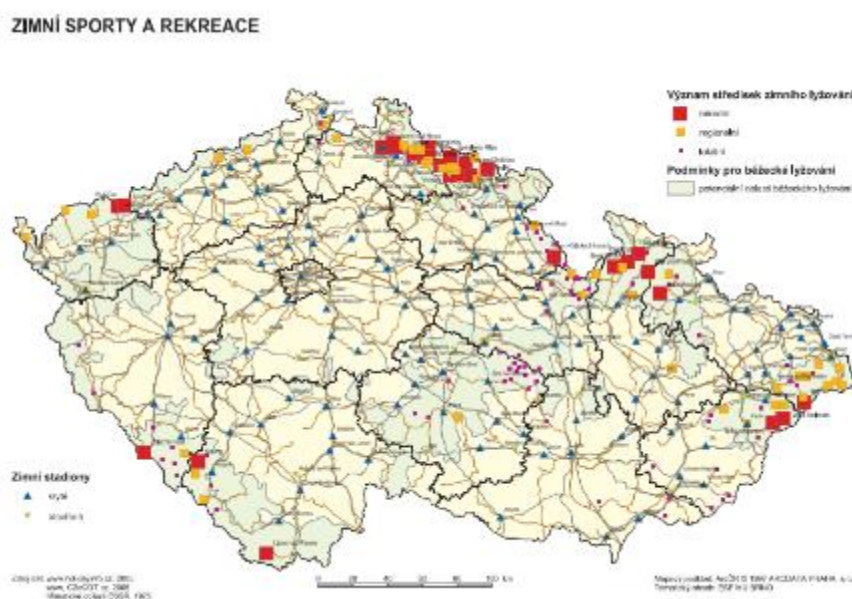
Tento způsob řízení managementu v cestovním ruchu se podle WIKI CR (2016) osvědčuje jako správná technika řízení návštěvníků v horské oblasti. To vše za účelem zvyšování návštěvnosti (např. v horských střediskách). Vede také ke snižování negativních dopadů, tak aby nedocházelo k přelidňování a tím ke znehodnocení přírody. Mezi hlavní nástroje návštěvnického managementu patří podle ní značení a udržování turistických tras, efektivní komunikace s návštěvníky, cenová politika, záchytná parkoviště, budování sítě turistických informačních center, zpracování kodexů chování návštěvníka.

Cílem návštěvnického managementu je udržení kvalitního zážitku návštěvníka chráněného území, což také lze vnímat jako společnou součást ochrany přírody, krajiny a různých forem přírodního bohatství a cestovního ruchu (WIKI CR, 2016).

4 Praktická část

4.1 Turistická destinace Orlické hory

Cestovní ruch propojuje celou oblast Orlických hor. Rozvíjejí se v letním období turistické stezky, cyklostezky, naučné trasy pro rodiny s dětmi. V zimní sezóně se cestovní ruch soustřeďuje na modernizaci lyžařských areálů, jejich propojeností a dalších atraktivit. Podpora rozvoje území začíná již u Královehradeckého kraje, vznikají mikroregiony, které spolupracují na studiích zabývajících se rozvojem a únosnou kapacitou území. Tato práce je soustředěna na lokalitu Deštné v Orlických horách.

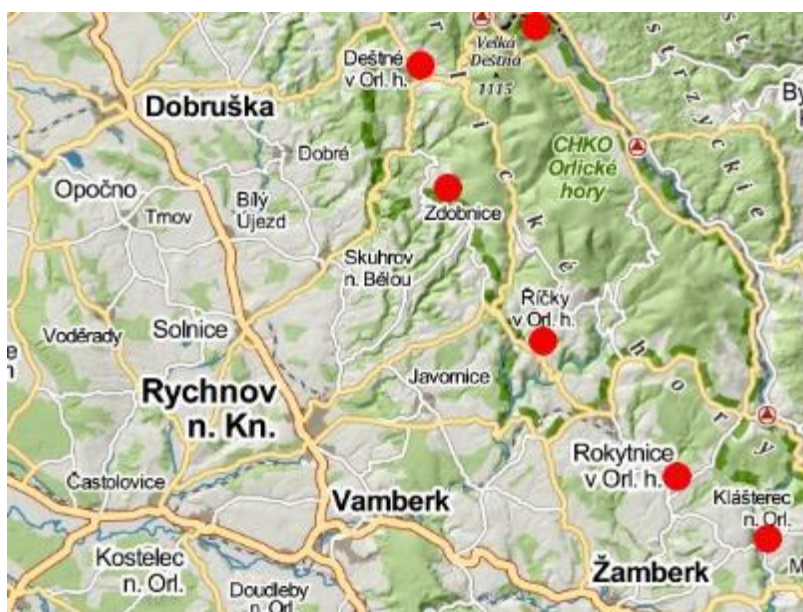
Obrázek 3: Význam středisek zimního lyžování v ČR

Zdroj: Vystoupil a kol. (2006)

I když Orlické hory nepatří mezi největší horská střediska, jsou neopomenutelným lyžařským střediskem. Na obrázku č. 3 lze porovnat rozdíl mezi Krkonošemi a Orlickými horami. Na mapě je viditelný znatelný rozdíl velikostí lyžařského střediska Deštné, které v ČR patří mezi regionální 6 – 7 nejnavštěvovanější středisko (Vystoupil a kol., 2006).

4.1.1 Lokalizace zájmového území

Orlické hory leží na severovýchodě východních Čech. Na severu podle Lukáška (2013) tvoří asi 50 km dlouhý pás státní hranici s Polskem, na západě sousedí s Adršpašskými skalami, směrem k jihovýchodu pak s Orlickou tabulí, Svitavskou pahorkatinou, Brněnskou pahorkatinou a Jeseníky (viz Obrázek 4). Název pohoří je podle něj odvozen od řeky Orlice, která tudy po česko-polské hranici protéká. Orlické hory od severu a od východu prudce stoupají a sbíhají se v úzký hřeben.

Obrázek 4: Mapa Orlických hor a Podorlicka

Zdroj: Jaktak(2012)

Za chráněnou krajinnou oblast byly Orlické hory, jak uvádí Správa CHKO Orlické hory (2018), vyhlášeny v roce 1969 jako maloplošné zvláště chráněné území s rozlohou 204 km². CHKO má podle ní 2 národní přírodní rezervace, 13 přírodních rezervací, 6 přírodních památek. Nadmořská výška je 416 m na řece Bělé u Skuhrova a 1115 m na Velké Deštné. Nevysoké hřebeny Orlických hor se jako zalesněný val táhnou v délce téměř 55 kilometrů. Se svými 341 km² jsou pohořím poměrně malým. Na hřebenu Orlických hor navazují Góry Bystrzyckie na polské straně (Správa CHKO Orlické hory, 2018).

Geologická stavba území podmiňuje celkový charakter přírodního prostředí. Orlické hory jsou podle Lukáška (2013) součástí orlicko-kladského krystalinika, které většinou tvoří série hornin vzniklých z usazenin starohorního moře. Postupnou erozní činností se zachovaly metamorfované horniny tzv. krystalické břidlice, vápence a křemence (Lukášek, 2013).

Orlické hory podle Správy CHKO Orlické hory (2018a) prošly velmi dlouhým přírodním vývojem a výsledkem je právě ono pozvolné tvarování zalesněných horských hřbetů. Civilizační vývoj vnesl horám podle ní v uplynulém tisíciletí také lidské osídlení, jejímž následkem je vytvoření krajinné mozaiky lesních a zemědělských ploch. Jak uvádí Správa CHKO Orlické hory (2018a), rozvíjejí se vesničky v údolích, osady a samoty, které stoupají po stráních do vysokých nadmořských výšek. Existence souvislého území se značnými přírodními a kulturními hodnotami se na konci 60. let 20. století stala podle ní impulsem ke vzniku Chráněné krajinné oblasti Orlické hory. Geografické podmínky limitují české hory v rámci zimních sportů a to tím způsobem, že zkrátka „nenasněží“. Domácí střediska se však snaží tyto nedostatky kompenzovat nabídkou služeb například v oblasti vodní zábavy (plavecké bazény či aquacentra), wellnes programy nebo zvláštními gastronomickými zážitky (Lukášek, 2013).

Tato práce se zabývá **správním územím obce Deštné v Orlických horách**, které má podle Obce Deštné (2018) rozlohu 3208,48ha. Obec se skládá ze dvou katastrálních území a data k řešení problému práce byla čerpána z Územního plánu Deštné v Orlických horách vydaného dne 9. 12. 2011 (Obec Deštné, 2018f).

Dále se obec dělí na 6 základních sídelních jednotek:

Deštné, Dříš, Jedlová v Orlických horách, Mnichová, Plasnice a Zákoutí a několik odloučených zástaveb, k nimž patří Luisino údolí, Šerlišský mlýn, Šerlich, Zálesí, okolí kostela sv. Matouše, Kout, Víška, Paseka a areál u chaty Radost (Obec Deštné, 2018).

Zájmové území je součástí vedlejšího hřbetu Orlických hor. Jeho největší lyžařský areál je podle Houdka (2007) k centru obce částečně skryt za mírným návrším. Leží podle něj na svahu o průměrném sklonu 19° až 21° obráceném k severu. Nejvyšším bodem sjezdovky je podle něj konec vleku pod vrcholem hřbetu Studeného vrchu s výškou 860 m n. m. Jako nejnižší bod se uvádí dolní stanice vleku ve výšce 690 m n. m. Převýšení sjezdových tratí je 174 m (Houdek, 2007).

Příroda, jak uvádí Správa CHKO Orlické hory (2018a), je poměrně nedotčená, přesto na ni mají negativní dopady vlivy škodlivých emisí, především ze sousedního Polska. I když byly Orlické hory silně pozměněny lidskou činností, jsou zde podle ní ještě i dnes zbytky zachovalých původních lesních porostů (např. horský smíšený les se smrkem, jedlím, bukem a klenem) a rašelinné jedliny i smrčiny. Fauna v místě a okolí sjezdových tratí není podle Lukáška (2013) příliš rozmanitá. Je to dáno tím, že podstatnou část krajiny tvoří místně nepůvodní a stejnověký jehličnatý les, bez výrazného podrostu. V zájmovém území bylo provedeno šetření Lyžařského klubu z Nového města nad Metují, Houdek (2007) a určeno celkem 34 druhů živočichů. Nejpočetnější podle něj je zastoupení ptáků v počtu 14 druhů. Zvláště chráněnými živočišnými druhy jsou v kategorii ohrožený dva druhy čmeláka (čmelák polní a čmelák zemní). Dále ropucha obecná a mezi plazy silně ohrožená ještěrka obecná (Houdek, 2007).

Dopady zimních sportů podle Rozborů CHKO (2012) ničí vegetaci pod nedostatečnou sněhovou pokrývkou (viz Obrázek 7). Za účelem vzniku nových lyžařských tras byla vykácena značná plocha lesa. Tak byly podle nich vytvořeny rozlehlejší louky a tím byla výrazně ovlivněna rozmanitost a početnost živočišných společenstev, proto si zvláštní péči zaslouží, ekosystém horských luk (viz Obrázek 5).

Obrázek 5: Sjezdová trať v létě v Deštném v Orlických horách

Zdroj: Foto vlastní (2018)

Z hlediska udržitelnosti jsou ty nejcennější přírodní partie Orlických hor chráněny. Další předpoklad pro vývoj flóry a fauny bude pravděpodobně směřován ke zvyšování biodiverzity (Obec Deštné, 2018b).

Orlickohorskou brázdou dle Správy CHKO Orlické hory (2018) protéká řeka Divoká Orlice, která tvoří státní hranici dlouhou 29 km od Trčkova až po Zemskou bránu. Horský hřeben podle ní tak vytváří hlubokou soutěsku se skalisky vysokými až 40 metrů a dále proniká do vnitrozemí. Tato jedinečná přírodní scenérie je vyhlášena přírodní rezervací. Hluboká a strmá údolí jsou typická i pro další toky Orlických hor (Správa CHKO Orlické hory, 2018).

Zájmové území, jak uvádí Houdek (2007) je podél sjezdových tratí odvodňováno řekou Bělá, která pramení v údolí nad Šerlišským mlýnem a vlévá se do Divoké Orlice. Říčky pramenící ve vyšších polohách Orlických hor jsou podle něj nejvodnatější v měsíci dubnu a květnu. Ovšem říčky pramenící v nižších polohách již v březnu a dubnu. Vždy tedy v období jarního tání sněhové pokrývky. Nejnižší průtoky jsou zaznamenány obvykle v září a říjnu (Houdek, 2007).

Problémy v tocích nastávají podle stránek Obce Deštné (2018e) s příchodem prvních mrazíků. To totiž začíná období prvního umělého zasněžování sjezdových tratí. K tomuto účelu je podle nich používána voda z přilehlých toků. Úbytek vody má negativní vliv na život v řece, řeka s nízkým průtokem rychleji promrzá a mráz tak ničí vodní organismy. Z hlediska udržitelnosti je tedy žádoucí prosadit zajištění dostatečného minimálního průtoku v tocích (Obec Deštné, 2018).

Klimaticky patří zkoumané území podle CHKO Orlické hory (2018b) do chladné oblasti, tudíž roční průměrné teploty dosahují okolo 4°C. V nejteplejším měsíci červenci se podle ní průměrné teploty pohybují okolo 13°C, v nejchladnějším měsíci lednu je obvykle průměrná teplota -2°C. Vlivem celkové konfigurace Orlických hor a konfigurace sousedních horských pásem (Krkonoše, Kralický Sněžník, Hrubý Jeseník) se mění počasí na severu a východě CHKO Orlických hor náhle a nečekaně (Správa CHKO Orlické hory, 2018).

Tabulka 3: Souhrn průměrných ročních teplot [°C] a srážek [mm] za roky 1990 až 1992

Meteorologická stanice	Rok 1990		Rok 1991		Rok 1992	
	Teplota [°C]	Srážky [mm]	Teplota [°C]	Srážky [mm]	Teplota [°C]	Srážky [mm]
Rychnov n. K.	8,8	530,6	7,6	579,6	9,3	534,8
Deštné v O. h.	6,6	972,8	5,7	907	6,8	986,5
Rokytnice v O. h.	7,6	768,7	6,5	719,8	7,8	800,1

Zdroj: Správa CHKO Orlické hory (2018b)

Podle Správy CHKO (2018b) je toto území srážkově nadprůměrné (viz Tabulka 3). Vývoj sněhové pokrývky kolísá v jednotlivých zimních sezónách a je také ovlivňován globálním oteplováním. Sněhová pokrývky zůstává podle ní na vrcholech do poloviny nebo až konce března a je průměrně maximálně 100 cm vysoká. V zimním období bývají časté vánice, které trvají 2 až 3 dny. Z dlouhodobých průměrů se ukazuje, že na vrcholech hor sněží více než 80 dní, proto zde jsou vhodné podmínky jak pro sjezdové lyžování tak i běžecké lyžování (Správa CHKO Orlické hory, 2018).

4.2 Životní cyklus destinace Deštné v Orlických horách

4.2.1 Historie a vývoj obce

Starobylá ves, Obec Deštné (2018), která vznikla před rokem 1350, z doby Karla IV., leží v Dešenské pahorkatině v průměrné výšce 650 m n. m., v údolí říčky Bělé a Dešenského potoka. Na severovýchodní straně ji rámuje podle ní zalesněný hřeben Orlických hor s Velkou a Malou Deštnou, na západě pak vrchol Špičáku. Původním zaměstnáním horalů byla podle ní těžba dřeva v lese, práce na pilách, pálení popela pro sklářství, dřevěného uhlí v milířích, ve mlýnech, sklářských hutích, horském zemědělství. Provozovali téměř všechna řemesla, využívající dřeva jako suroviny (Obec Deštné, 2018).

Podrobnější zajímavosti z historie obce a života v Orlických horách nabízí zdejší Muzeum zimních sportů a řemesel. Obec Deštné (2018) uvádí, že otevřeno bylo v roce 1990, výsledkem téměř dvacetileté práce Vlastivědného aktivu, který zde působil. V Plánu péče o CHKO Orlické hory na období 2015-2024, je popsána spolupráce na aktualizaci expozice ochrany přírody v Muzeu zimních sportů, turistiky a řemesel v Deštném v Orlických horách (Obec Deštné, 2018).

Obrázek 6: Muzeum v Deštném v O. h.
Zdroj: Foto vlastní (2018)

4.2.2 Základní charakteristika a vývoj lyžařského střediska Deštné v Orlických horách.

Podle webových stránek Ski centrum Deštné (2018) se lyžařské středisko Deštné v Orlických horách společně se střediskem Říčky v Orlických horách řadí v zimních měsících k nejvíce navštěvovaným.

Sjezdové lyžování je podle Obce Deštné (2018) vázáno na existenci lyžařských vleků a lanovek. Jeho počátky, spadají do období stavby prvních vleků v 50. letech 20. století. Od 70. let 20. století dochází k nárůstu lyžařské turistky, která se po zavedení strojní úpravy běžeckých tratí v Deštném po roce 2000 rychle rozvinula. Obrázek 7 ukazuje kvalitu sjezdové tratě Marta I v Deštném v Orlických horách ještě bez umělého zasněžování a sedačkové lanovky (vydřená místa, která značí velkou obavu o místní flóru). Po roce 1990 došlo podle Obce Deštné (2018b) k dalšímu kvalitativnímu pokroku změnou podmínek pro provozování lyžařských areálů a zavedením technického zasněžování. S úpravami sjezdovek se objevily nové formy využití volného času (např. snowboard). Byla vystavěna nová sjezdovka a dvousedačková lanovka včetně zasněžování. Pozitivem umělého zasněžování je ochrana flóry před lyžaři na sjezdové trati. Vybudováno bylo osvětlení na dvou částech sjezdovky. Osvětlené části sjezdových tratí, jak uvádí ski centrum Deštné (2018), jsou sportovní (červená) a turistická (modrá) sjezdovka o celkové délce 2.100 m tvoří jedno z nejatraktivnějších večerních lyžování v České republice (Obec Deštné, 2018b). Osvětlení sjezdových tratí způsobuje mnoho negativních dopadů, které je nutné regulovat (viz teoretická část bakalářské práce 3.1.1 a 3.1.3).

Obrázek 7: Sjezdová trať Marta I Deštné v Orlických horách, bez umělého zasněžování

Zdroj: Foto vlastní (1995)

K výraznému rozvoji lyžařského areálu v Deštném v Orlických horách došlo podle Obce Deštné (2018) až s příchodem nových provozovatelů, kteří značně investovali do modernizace a rozšíření poskytovaných služeb (občerstvení, půjčoven a servisů lyží a snowboardů, vybudování toalet). Lyžařský areál byl rozšířen o další sjezdovou trať, která byla původně součástí bývalé podnikové chaty a zůstávala mimo veřejný provoz (vlek u chaty Orlice byl připojen po roce 2000).

V současné době je podle Obce Deštné (2018) provozovatelem největšího Ski areálu Sport Profi spol. s r.o. Sjezdovým lyžařům nabízí ski centrum Deštné (2018) na jeden skipas 6 sjezdových tratí, které jsou všech různých obtížností. Ve dvou vzájemně propojených areálech se podle ní nachází celkem 6 lyžařských vleků, z toho dvě sedačkové lanové dráhy (dvou sedačková a nově vybudovaná čtyř sedačková spuštěna v prosinci 2017), (viz Obrázek 8) a (Tabulka 4). Ideální podmínky jsou podle ní i pro rodiny s dětmi, které nabízí menší areál Marta II. Lyžařský areál Marta I s černou závodní, červenou sportovní, modrou turistickou sjezdovkou a YOUR parkem nabízí využití zkušeným lyžařům a snowboardistům. Areál nabízí i možnost večerního lyžování, které je provozováno v sezóně každý

den od 18. do 21. hodin. Novinkou zimní sezóny je značné rozšíření lesní části modré sjezdovky (Deštné, 2018).

Obrázek 8: Mapa sjezdových a běžeckých tratí v Deštném v Orlických horách

Zdroj: Ski centrum Deštné (2018)

Tabulka 4: Lanové dráhy v areálu Sport Profi Deštné v Orlických horách

Lanová dráha	Název	Délka	Osob/hod
A	TATRAPOMA	850m	900
B	KOTVA MARTA I	850m	1400
C	LANOVÁ DRAHA VALACHOVKA (2. sedačka)	850m	1400
D	LANOVÁ DRÁHA MARTA II (4. sedačka)	870m	2400
E	KOTVA – YOU PARK	650m	1400
F	ZÁKOUTÍ	500m	600

Zdroj: Vlastní zpracování podle Holidayinfo (2018)

Milovníkům běžeckého lyžování jsou podle TIC (2018) nabízeny pravidelně upravované běžecké tratě nacházející se přímo v obci, které dále navazují

na známou Jiráskovu stezku a síť bezmála 150 km upravovaných běžeckých tras v rámci Orlických hor. Nejoblíbenější trasou vedoucí přes nejvyšší horu Orlických hor je podle něj 22km dlouhá trasa: Deštné - Bunkrovka - Masarykova chata (Šerlich) - Velká Deštná - Lusino údolí - Studených vrch – Deštné (Orlické hory a Podorlicko, 2018). Na hřebenu jsou k využití tři občerstvovací stanice (např. Masarykova chata na Šerlichu), (Deštné, 2018).

V hlavní sezóně, jak uvádí Deštné (2018), zajišťují přepravu lyžařů mezi jednotlivými areály v pravidelných intervalech bezplatné autobusy. Značné množství turistů do centra lyžařského areálu přijíždí osobními automobily. Parkoviště se nachází přímo u sjezdovek a je podle ní pro cca 600 vozidel, lyžaři ho mohou využívat zdarma. Tato kapacita se však postupně jeví jako nedostačující. Často dochází k dopravnímu chaosu jak na příjezdové komunikaci, tak na parkovišti samotném, neboť zde dochází velkému pohybu osob mezi automobily. Tuto situaci podle Deštné (2018) mělo vyřešit zbudování odstavné plochy pro auta, vzdálené od sjezdovek asi 500 metrů. Ani to však dopravnímu přetížení neulevilo. Tento stav byl rezidenty vnímán velice negativně, proto zastupitelstvo obce Deštné dalo vypracovat nový strategický plán, v něm je uvažována výstavba nového parkoviště (TIC, 2018).

Součástí areálu Deštné (2018) jsou také vybavené půjčovny a servis veškerého vybavení nejen pro lyžaře. Nabízejí široký sortiment týkající se sjezdového lyžování a lyžařské turistiky – čepice, rukavice, termoprádlo, bundy a kalhoty, brýle, přilby, lyže a snowboardy, dále také hračky pro dětské vyžití a plno dalšího zboží. Návštěvníkům je k dispozici mnoho dalších důležitých zařízení. Areál disponuje mnoha různými bary a rychlými občerstvenými, nabízí se i možnost různého typu ubytování přímo u sjezdových tratí. Při hlavní silnici pod sjezdovými tratěmi je umístěno turistické informační centrum, zdravotní středisko s dětským lékařem, horská služba, prodejna potravin a další.

Areál je využíván ve velké míře převážně v zimním období. Avšak atraktivní je i pro návštěvníky, kteří sem zavítají v létě. Během dvaceti let zde byly

vybudovány podle TIC (2018) naučné stezky, lanový park, horolezecká stěna, mini golf a víceúčelové hřiště pro děti. Je možno zde zapůjčit tříkolky a horská kola. Nově vybudovaná lanová dráha přepravuje turisty každých 30 min a převáží cyklisty s koly či zapůjčenou tříkolkou, turisty i s dětskými kočárky (TIC, 2018).

Ekosystémy

Oblast Deštné v Orlických horách se podle Obce Deštné (2018b) vyznačuje velmi dobrou kvalitou životního prostředí a uvědomělostí většiny místních obyvatel ohledně problematiky rozvoje cestovního ruchu. Územní plán obce podle ní respektuje a upřesňuje vymezené skladebné prvky Územní systém ekologické stability (ÚSES) nadregionálního a regionálního významu, tj. plochy biocenter a trasy biokoridorů dle připravované dokumentace Královéhradeckého kraje (Plán nadregionálního a regionálního ÚSES pro území Královéhradeckého kraje). Územní plán dále upřesňuje a vymezuje skladebné prvky ÚSES lokálního významu.

Obrázek 9: Výstavba nové lanovky a terénní úpravy na sjezdové trati MARTA II v Deštném v O. h.

Zdroj: Foto vlastní (2018)

Sjezdové lyžování má podle Obce Deštné (2018b) negativní vlivy na místní ekosystémy. Vidět jsou například tam, kde došlo k vytvoření nerovností jako základ překážek pro snowboardisty. K výraznému narušení ekosystémů došlo podle ní při výstavbě nové lanovky (viz Obrázek 9). Nemalé je také světelné znečištění okolí od nasvětlených sjezdovek pro večerní lyžování. Vzhledem k lokalizaci svahu v obci mají uvedené aktivity související se zimní údržbou areálu nepříjemné dopady na místní obyvatelstvo či návštěvníky obce (Obec Deštné, 2018).

Z hlediska udržitelnosti je podle Obce Deštné (2018e) výstavba a rozšiřování sjezdových areálů odpovídající současnému standardu služeb. Je prakticky podle ní vždy spojena s odlesněním, plošnými terénními úpravami pro zarovnění povrchu sjezdovky (viz Obrázek 10), zpevňováním rozsáhlých ploch pro parkování návštěvníků a zásahem do blízkého vodního toku zajišťujícího provoz zasněžovacích systémů.

Obrázek 10: Odlesnění svahu Deštné v O. h.
Zdroj: Foto vlastní (2018)

4.2.3 Selektivní předpoklady

Obyvatelstvo

Podle Obce Deštné (2018) bylo v roce 1850 Deštné se všemi přilehlými vesnicemi připojeno k okresu Nové Město nad Metují. Později byla obec přiřazena do obvodu MNV v Dobrušce. V roce 1854 žilo v Deštném i s přilehlými osadami 1208 obyvatel. Po druhé světové válce již pouze 922 obyvatel a v dalších letech nastává vylidňování pohraničí. V roce 1970 žilo v obci 638 osob a v roce 1980 jen 637 stálých obyvatel. V 60. letech 20. století se mění některá sídla na rekreační střediska, mnohé objekty na rekreační chalupy (Obec Deštné, 2018).

V současné době má podle ČSÚ (2018) obec 600 stálých obyvatel. Průměrný věk obyvatel obce je 35,2 let a počet obyvatel v produktivním věku je 390. S ohledem na celkovou výměru 3208 ha správního území obce je podle Houdka (2007) hustota zalidnění tohoto území 18,7 obyvatel na 1 km². Proto území tohoto mikroregionu patří mezi méně zalidněná území v rámci celé České republiky.

Údaje Českého statistického úřadu za období 1981 - 2016 o vývoji trvale žijících obyvatel jsou znázorněny v tabulce (Tabulka 5). Z výsledků je zřejmé, že počet obyvatelstva se značně snížil, důvodem bylo dojíždění za prací. Změna nastává v období 2016 - 2018, kdy se počet obyvatel začíná nepatrně zvyšovat. Důvodem je pravděpodobně stěhování za lepším životním prostředím a možností rozvoje podnikání v cestovním ruchu.

Tabulka 5: Vývoj počtu obyvatel obce Deštné v Orlických horách

Počet obyvatel	K 1.1.	Narození	Zemřelí	Přistěhovalí	Vystěhovalí	K 31.12.
1981	646	8	8	20	34	632
1991	583	11	4	20	14	596
2001	611	5	9	10	15	602
2011	604	4	7	8	26	583
2016	565	3	14	24	16	562

Zdroj: ČSÚ (2018)

Životní prostředí a ekologické aktivity

Z rozborů Chráněné krajinné oblasti Orlické hory (2012) vyplývá, že po roce 1990 začaly být prováděny mnohé práce směřující k uchování a obnově typického rázu krajiny, ochraně a posílení přírodních hodnot. Po vstupu ČR do Evropské unie v roce 2004 se na charakteru obce a přírodní krajiny významně projevuje vysoký tlak na rozvoj stavebních investic a podnikatelských záměrů (mimo jiné v důsledku dotační politiky) a to v podobě sportovních center, apartmánových komplexů přímo pod sjezdovkou či velkoplošných developerských záměrů. Příkladem toho je apartmánový komplex přímo u sjezdovky vystavěný v roce 2006 (viz Obrázek 11).

Obrázek 11: Nové apartmány přímo u sjezdovky Marta II. v Deštném v O. h.

Zdroj: Foto vlastní (2018)

Z hlediska rozvoje udržitelného cestovního ruchu jsou podle Obce Deštné (2018c) znatelné stavební aktivity iniciované ponejvíce k rekreačnímu a sportovnímu využívání území. Výrazně se modernizují a rozšiřují lyžařské areály, trendem poslední doby je výstavba sedačkových lanovek v Říčkách v Orlických horách a Deštném v Orlických horách (viz Obrázek 12).

Obrázek 12: Stavební aktivity a terénní úpravy ve Skicentru Deštné v O. h.

Zdroj: Foto vlastní (2018)

V horských oblastech, ve kterých se zimní rekreační aktivity podporují, se vyskytují podle Euromotagna (2011) nejcitlivější ekosystémy s mnoha jedinečnými druhy, jež vyžadují specifické podmínky prostředí a přesouvají se na rozptýlené biotopy. Dokonce i malé změny v krajině, například proudění vody v řekách nebo kvalita půdy či ovzduší, mohou mít nežádoucí účinky na místech volně žijících živočichů.

Pokud má být lyžařský areál konkurenceschopný, stává se nezbytným vybavením systém umělého zasněžování. Při zavádění technického zasněžování nebyla v Deštném sněžná děla po celé trati. V současné době má Skicentrum Deštné zabudované hydranty pod povrchem a po celé délce sjezdových tratí (viz Obrázek 13).

Sněžná děla jsou podle Obce Deštné (2018f) již moderní, tišší, s nízkým limitem hlučnosti. Na obrázku č. 14 je znázorněno jedno z používaných sněžných děl ve skiareálu. Odběr vody pro technické zasněžování je v největším lyžařském středisku Orlických hor zajištěn vodou z vodního toku Bělá. Z hlediska udržitelnosti bylo pro tento účel koryto řeky dočasně přehrazeno. Při tání sněhu se pak voda dostává nazpět do přírody přirozeným způsobem. Povolení k odběru vody z řeky bylo nutné pečlivě posoudit a to s ohledem na zajištění stálých podmínek pro život vodní fauny.

Podle územního plánu obce jsou zvýšené hodnoty emisí či hluku zapříčiněny nejen provozem sněžných děl, ale také jízdou rolby při úpravě sjezdové tratě, která pracuje zhruba 1,5 až 3 hodiny denně a spotřebuje na úpravu sněhu na sjezdovce v průměru 700 až 750 litrů nafty za sezónu (Obec Deštné, 2018f).

Obrázek 13: Zabudovaný hydrant pro umělé zasněžování na vrcholu sjezdových tratí v Deštném v O. h.

Zdroj: Foto vlastní (2018)

Obrázek 14: Sněžné dělo na závodní sjezdovce v Deštném v O. h.

Zdroj: Foto vlastní (2018)

Environmentální charakteristika lyžařského střediska

Zájmové území leží podle Obce Deštné (2018f) z jedné třetiny na trvalých travních porostech, z druhé třetiny na ostatních plochách a ze třetí třetiny na lesních pozemcích. Tato oblast leží podle ní současně na rozmezí ochranného pásma a III. zóny Chráněné krajinné oblasti Orlické hory. Současně leží mezi dvěma územními celky, které jsou vymezeny jako nadregionální biokoridory ve směru sever – jih. Nejedná se však o území historického, kulturního nebo archeologického významu.

Tato oblast je po přírodovědné stránce charakterizována jako člověkem přeměněným ekosystémem se střední nebo nižší stabilitou. V blízkosti sjezdové tratě jsou podle Obce Deštné (2018f) zastoupeny dva typy biotopů – louka a les. Les je smrkový s místy vtroušenými listnáči. Negativní vývoj je typický a znatelný na sjezdové trati, kde dle vlastního zkoumání je jiné složení travního porostu (převažuje šťovík a lopuch) oproti horské louce z druhé strany sjezdovky, kde se vyskytuje například třezalka.

Podle Územního plánu obce (2011) není lyžařské středisko a jeho okolí zatěžováno nad únosnou míru. Novější zpráva nebyla nalezena. Dá se předpokládat, že s rozvojem lyžařského střediska míra zatížení území několikanásobně vzroste. V tomto směru je diskutabilní správný zásah managementu, protože vyžaduje strategii plánování, zejména v zimním období (vánočních svátků, víkendů a jarních prázdnin), pro zajištění celkové obslužnosti obce (parkoviště, veřejné plochy), dále pak běžnou občanskou vybavenost (místní obchody, restaurace, ubytovací zařízení).

Aktivita

Rekreace, sport a turistika jsou veřejně vnímány jako velmi žádoucí. Přispívají k zaměstnanosti místních obyvatel a jejich příjmů, které v mnoha případech nahrazují tradiční hospodářské činnosti ve venkovském prostoru (zemědělská,

lesní výroba a drobný zpracovatelský průmysl) a stimuluje tedy zaměstnanost obyvatel (Obec Deštné, 2018b).

V současné době Obec Deštné patří k největším rekreačním střediskům v CHKO. Obec Deštné (2018c) spolupracuje se společnostmi na ochranu životního prostředí (POHODA venkova, z. s.) a realizuje projekty k rozvoji cestovního ruchu (Fond mikroprojektů, S Kačenkou po stopách sklářů, Orlicko - horská kulturní mozaika). Novým projektem je výstavba Rozhledny na Velké Deštné, která bude realizována již v roce 2018.

Rozvíjející se cestovní ruch v Obci Deštné s sebou přináší pozitivní vliv ve vývoji zaměstnaneckých příležitostí pro místní obyvatele a obyvatele z přilehlých obcí. Velký rozvoj v průběhu let nastal v rozvoji aktivit pro letní sezónu. Byl zde vybudován lanový park a lezecká stěna (viz Obrázek 15). Přímo ve středu obce je nově zprovozněn minigolf.

Obrázek 15: Nově vytvořená atrakce - lanový park v Deštném v O. h.

Zdroj: Foto vlastní (2018)

Z hlediska celkového rozvoje se dá konstatovat, že podle Obce Deštné (2018a) stoupají požadavky na kvalifikaci pracovních sil v oblasti cestovního ruchu, tedy v rámci obce se projevují zejména zvyšujícími se požadavky na jazykovou vybavenost, komunikační dovednosti. Obec podporuje s pomocí zdejší Základní a Mateřské školy kurzy anglického a německého jazyka pro dospělé.

Pro Obec Deštné v Orlických horách je cestovní ruch jedním z hlavních faktorů ekonomického rozvoje. Rozsah a nabízené produkty cestovního ruchu jsou podle Obce Deštné (2018b) v regionu dány různými faktory, přičemž hlavními jsou lokalizační předpoklady regionu a kvalita marketingu. Služby, které poskytuje skiareál, nemají podle ní veliký vliv na finanční zisky obce Deštné, ale souvisejí se všemi soukromými podnikajícími subjekty, které zde v oblasti cestovního ruchu působí. V zimní sezóně představuje areál důležitý prvek pro udržení návštěvnosti, což se hlavně odráží ve vytíženosti místních ubytovacích zařízení, restaurací, obchodů, půjčoven či servisů zimního vybavení. Ukazatelem je míra hustoty návštěvnosti v destinaci za rok. Únosná kapacita je podle Rozborů CHKO (2012) v obci Orlické hory překročena především v období vánočních svátků, jarních prázdnin a o víkendech.

Některé destinace se postupem času dostávají do situace, kdy je cestovní ruch nejvíce profitujícím oborem hospodářství, například regiony horské, ve kterých dlouhodobě dochází k útlumu původních tradičních hospodářských odvětví. Z hlediska udržitelného rozvoje a vztahu k provozu ski areálu je nicméně zapotřebí podotknout, že jeho existenci lze považovat za významnou z hlediska zvýšení atraktivity obce pro trávení dovolené zejména v zimním období.

Podnikatelské záměry směřují ke zkvalitňování služeb především pro sezónní obyvatele, zvláště v rozšiřování a budování nových sjezdových tratí, druhé sedačkové lanovky či přestavbě stávajících objektů na penziony (např. rekonstrukce zchátralé budovy hotelu Praha), (viz Obrázek 16). S rozvojem území se zvyšují nároky na ekonomickou složku, bohužel mají negativní dopady na životní prostředí (viz Kapitola 3.1.1). V nedávné době byl otevřen nový penzion

s názvem Kozí chlívěk (majitel se zaměřuje na rozšiřování dalších atraktivit zaměřených převážně na letní sezónu jako je lanový park, půjčovna horských kol, koloběžek, kolečkových lyží, tříkolek, čtyřkolek) či srub Karolina (kromě ubytování a restaurace provozuje také bowling).

Obrázek 16 a Obrázek 17: Zchátralý a zrekonstruovaný hotel Praha v Deštném v O. h.

Zdroj: Foto vlastní (1994) a (2018)

4.2.4 Realizační předpoklady

Dopravní dostupnost

Provoz lyžařských areálů Orlické hory a Podorlicko (2018c) jakožto nejvyhledávanější zimní aktivity v CHKO je doprovázen významnou dopravní zátěží příjezdových komunikací a využíváním nejrůznějších parkovacích a odstavných ploch pro automobily (viz Kapitola 3.1.3). Oblast Orlických hor je dlouhodobě uspokojivě provázána dostatečnou hustotou silničních a železničních sítí. Do Deštného vedou podle Českých hor (2018) tři různé směry. Po hlavní komunikaci od města Dobruška a Rychnova nad Kněžnou, dále přes hřeben po upravované komunikaci z Orlického Záhoří. Upravené silniční tahy vedou podle nich až k nejvýše položeným místům v oblasti (Šerlich). Autobusová doprava do Deštného v Orlických horách je poměrně dostatečná. V zimním období přijíždějí dálkové autobusové linky z Prahy i Brna. Skibusy jsou součástí veřejné dopravy, je možné je vyhledat ve veřejném jízdním řádu a bývají bezplatné.

Ubytovací a stravovací zařízení

Ubytovací kapacity a kvalita ubytování jsou základními vlastnostmi infrastruktury cestovního ruchu. Statisticky se sledují podle TIC (2018) pouze hromadná ubytovací zařízení, ubytování v soukromí není sledováno, proto jsou údaje (viz Tabulka 6) pouze orientační a vycházejí z údajů vlastního šetření. V místě se nachází starší penziony s malou ubytovací kapacitou. Jejich vybavení je většinou zastaralé. Dále se zde nachází typické horské chaty, chatové osady (bývalá rekreační střediska podniků), chalupy (některé s vysokou kvalitou ubytování). Později byly vybudovány novější dvou až tří hvězdičkové hotely a nechybí též turistické ubytovny (TIC, 2018).

Podle Obce Deštné (2018) novější zástavba vznikla v blízkosti kostela, kde odsazením objektů od silnice vzniklo menší obdélné náměstí. Přímo naproti ski areálu byly vystavěny další vyšší budovy s apartmány. Dále od centra jsou domy menší, případně s obytným podkrovím a další obytné i rekreační domy jsou v údolí řeky Bělá, ale také podél hlavní silnice.

Tabulka 6: Ubytovací kapacity v Deštném v O. h.

Ubytování	Počet objektů	Počet lůžek
Hotely	8	455
Srubby	1	35
Chalupy/chaty	60	697
Penziony	20	234
Turistické ubytovny	2	115
Apartmentové domy	2	150
Chatové osady	2	40
Rekreační zařízení	3	80
Soukromý apartmán	?	694
Celkem	98	2500

Zdroj: Vlastní zpracování podle TIC Deštné v O. h. (2018)

K počtu stravovacích a ubytovacích zařízení v Deštném v Orlických horách nejsou k dispozici žádné statistické údaje. Na začátku výzkumu z internetových stránek turistického informačního centra byl zjištěn počet restaurací, počet stravovacích a ubytovacích zařízení v lyžařském areálu Deštné v Orlických horách. Důležité je podotknout, že údaje jsou pouze informativní, jelikož nebylo možné z důvodu

časové tísňe dohledat všechny údaje k uvedeným objektům. Například ubytování v soukromých objektech nelze přesně vyčíslit. V kapitole 4.3.1 byla zjišťována turistická funkce a proběhlo porovnání s jiným lyžařským střediskem.

Tabulka 7: Stravovací kapacity v Deštném v O. h.

Stravování	počet míst	počet objektů
Restaurace	672	6
Srubby	70	1
Kiosky	-	11
Jídelny	35	2
Celkem	777	20

Zdroj: Vlastní zpracování podle TIC Deštné v O. h. (2018)

V lyžařském středisku Deštné v Orlických horách se nachází menší samostatné objekty bez ubytovacích služeb (kiosky, bufety, rychlá občerstvení) s provozem pouze v zimní sezóně. Samostatná stravovací zařízení s provozem celoročním nebo částečně omezeným jsou většinou součástí ubytovacích zařízení.

Obrázek 18: Nová výstavba individuální chalupy v Deštném v O. h.

Zdroj: Foto vlastní (2018)

Návštěvníci oblasti mají k dispozici množství rekreačních lůžek násobně převyšující počet zdejších stálých obyvatel. Početně převažují individuální chalupy

a rekreační chaty, k tradiční nabídce ubytování patří penziony a hotely. Novým, nepříliš pozitivním fenoménem, je několik realizovaných apartmánových domů s rekreačními byty přímo pod sjezdovkou. Na obrázku (Obrázek 18) je jedna z nově postavených moderních chalup, která se nachází směrem k Jedlové.

Zábavní a sportovní akce

I když je Deštné lyžařským centrem Orlických hor, má své kouzlo i v letním období, svojí klidnou atmosférou s krásnou přírodou a celkem přijatelnými cenami. Kromě turistiky je možná procházka pro rodiny s dětmi po „Staré cestě“ kolem stájí a výběhů koní s hříbaty s možností projížďky (viz Obrázek 19) a pokračovat dále na naučnou stezku „S Kačenkou po stopách sklářů“. V zimním období lze využít ideální svahy na sáňkování nebo posedět v jedné z mnoha stylových restaurací.

Obrázek 19: Hipoturistika v Deštném v O. h.
Zdroj: Foto vlastní (2018)

Místní akční skupina Orlické hory a Podorlicko (2018a) organizuje tradiční zimní akce pro lyžařské středisko. Také v Obci Deštné v Orlických horách se každoročně pořádá mnoho tradičních sportovních akcí, které lákají velké množství návštěvníků. Podle údajů z obecního úřadu, bývá návštěvnost při akcích až 5000 turistů za den. Orlické hory a Podorlicko (2018) organizují tyto akce:

- **Šediváčkův long** Deštné v Orlických horách – nejdelší závod psích spřežení v Česku a jeden z nejtěžších v Evropě.
- **Orlický maraton a půlmaraton** Deštné v Orlických horách – stovky běžkařů všech věkových kategorií.
- **Rampušákovo loučení se zimou** Deštné v Orlických horách – zábavný program s karnevalovými maskami, Rampušák a Kačenka.

4.3 Zvýšení udržitelnosti v cestovním ruchu

Turismus je jedním z fenoménů naší doby a jeho rozvoj velmi úzce souvisí s rozvojem společnosti a zvyšováním životní úrovně. Směřování k udržitelnému rozvoji napomáhá především rozvázné plánování a monitorování. Při pokračujícím rozšiřování návštěvnické infrastruktury a lyžařských středisek je velmi nutné brát ohled na zachování přírody a krajinných hodnot. K tomu přispívají podle Obec Deštné (2018c) vypracované studie a realizované projekty pro Obec Deštné. V roce 2012 byl realizován „Přístřešek na Šerlichu“ v rámci projektu „Turistická mozaika Orlických hor“. Velmi důležitým projektem v rámci rozvoje cestovního ruchu je podle ní výstavba Rozhledny ve Velké Deštné, která bude realizována již v roce 2018. Turistická naučná stezka „Po stopách sklářů“ vznikla jako vzdělávací podpora určená pro školy v přírodě a rodiny s dětmi. Veškeré kroky v dalším rozvoji je nutno realizovat šetrně a uváženě.

Nejcennější přírodní partie Orlických hor jsou chráněny tím, že byla tato lokalita vyhlášena za CHKO Orlické hory. Znamená to tedy, že veškeré zásahy při jakékoliv stavební aktivitě podléhají přísným předpisům. Tyto předpisy již respektují ochranu prostředí z hlediska dlouhodobé udržitelnosti a při tom odpovídají současnému standardu služeb. V praxi to znamená, že např. při výstavbě nového záchytného parkoviště se současně řeší i chodníky pro bezpečné přechody pěších turistů, odvodnění těchto ploch a celkovou bezpečnost při provozu. Jako další příklad lze uvést, že při zasněžování sjezdových tratí je nutno brát zřetel

na zajištění dostatečných minimálních zůstatkových průtoků v tocích. Podobně je tomu i u dalších stavebních aktivit, které směřují k rekreačnímu využívání území (např. výstavba sedačkových lanovek).

Velkou míru návštěvnosti způsobí pořádání tradičních sportovních i zábavních akcí, jak bylo již uvedeno v kapitole 4.2.4. Do střediska přijíždí velké množství tuzemských i zahraničních návštěvníků. V Deštném se často pořádají závody ve sjezdu na lyžích, v akrobatickém lyžování a snowboardingu. Účastní se jich spousta zahraničních závodníků, kteří přilákají zahraniční fanoušky, z tohoto důvodu se zvyšují požadavky na jazykovou znalost zaměstnanců pořádajících subjektů a personálu v ubytovacích a stravovacích zařízeních.

4.3.1 Srovnání s lyžařskými středisky v Krkonoších

Ski centrum Deštné v Orlických horách, jak již bylo popsáno výše, je klidné a cenově dostupné středisko, což dokazuje porovnání s jinými destinacemi. Ski Resort Černá hora - Pec pod Sněžkou očekává podle Eurozpravy (2018) příjezd návštěvníků o jarních prázdninách a o víkendu asi 24.000 lidí, velká návštěvnost bývá i ve Špindlerově Mlýně, Harrachově nebo Rokytnici nad Jizerou. Na liberecký Ještěd vyrazí i 1600 lyžařů za jeden den. Jak uvádí Eurozpravy (2018), je to podle provozovatelů „krásná návštěvnost“. Při takovém počtu návštěvníků (viz Obrázek 20) se však snižuje kvalita celkových služeb. Na sjezdovkách se objevují vydřená místa, bývá překročena kapacita stravovacích služeb a vzrůstá nespokojenost místních obyvatel.

Obrázek 20: Návštěvnost v Rokytnici nad Jizerou

Zdroj: Foto vlastní (2018)

Při osobním pobytu v Rokytnici nad Jizerou v období jarních prázdnin v únoru 2018 bylo zjištěno, že lyžaři nebyli spokojeni s kvalitou úpravy sjezdovek. Částečnou spokojenost návštěvníci vnímali v oblasti stravování, výtečná byla kvalita jídel. Avšak restaurace byly přeplněny, jejich kapacita byla vzhledem k přívalu sezónních turistů nedostačující. S tím souvisela i neochota a nevrlost personálu. Například v jedné pizzerii číšník prohlásil „že by návštěvníky střílel“, což se samozřejmě velice negativně odráží v ochotě navštívit tato zařízení opětovně. Největší odběr jídel (cenově dostupných) měl „čínský kuchař“ venku před obchodním domem. Velký problém nastal v oblasti parkování ve městě. Další problém nastává v obchodech s potravinami, které jsou celý den přeplněné neohleduplnými turisty a veškeré potraviny vykoupi. Odpoledne se vracejí místní obyvatelé ze zaměstnání a regály jsou již úplně prázdné. To se jim samozřejmě nelíbí. Místní občané trápí také neukázněnost turistů, převážně z Polska (pohazování odpadků, hluk). Podnikatelé v ubytovacích službách si stěžovali na nedostatek atraktivit ve městě. V Deštném bývá situace obdobná.

Podle referentky z obecního úřadu v Deštné paní Zábranské je současně evidovaný počet stálých lůžek 2 500. Tento údaj se vztahuje k roku 2017, v předchozích deseti letech se téměř nemění, rozdíl bývá cca 300 lůžek. Naproti

tomu referentka městského úřadu Rokytnice nad Jizerou uvádí, že počet stálých lůžek se v průběhu let 2007 – 2017 postupně navyšuje a v současné době je jich přibližně 6 200. Tato skutečnost je uvedena v tabulkách (Tabulka 8 a Tabulka 9), údaje v nich prakticky znázorňují počet návštěvníků na místní obyvatele podle Defertovy funkce. Výhodou tohoto výzkumu byla snadná dostupnost dat, i když je nutné přihlídnout k tomu, že ne všechna lůžka jsou plně obsazena. Výzkumem bylo nalezeno vysvětlení nárůstu nevraživosti rezidentů vůči návštěvníkům. Z výzkumu dále vyplynulo, že velká města se oproti horským střediskům v sezónních ubytovacích zařízeních značně liší (viz Kapitola 3.2.1). Podle Plogovy segmentace lze určit jako typ návštěvníka psychocentrika. Deštné je na tom oproti Rokytnici n. J. o stupeň lépe, tedy midcentrik. Nevraživost rezidentů s chováním návštěvníků v Rokytnici nad Jizerou se zdá být podobná ve všech horských střediskách (viz Kapitola 3.2.2).

Tabulka 8: Defertova funkce v Deštném v Orlických horách

Deštné v O. h.	2007	2017
Počet obyvatel	597	578
Počet stálých lůžek	2 300	2 500
Defertova funkce	385,6	432,5

Zdroj: Vlastní zpracování podle dat z ČSÚ a obecního úřadu Deštné (2018)

Tabulka 9: Defertova funkce v Rokytnici nad Jizerou

Rokytnice n. Jizerou	2007	2017
Počet obyvatel	3 112	2 627
Počet stálých lůžek	5 599	6 185
Defertova funkce	179,9	235,4

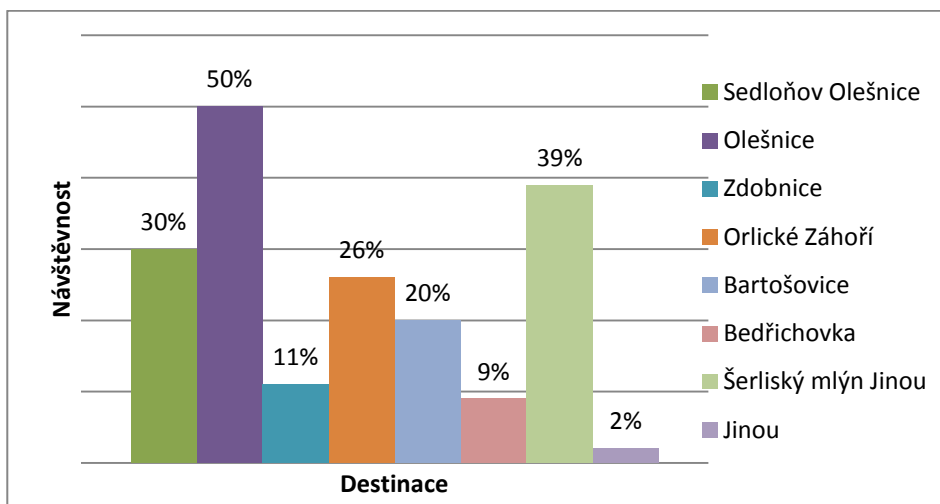
Zdroj: Vlastní zpracování podle dat z ČSÚ a městského úřadu Rokytnice nad Jizerou (2018)

4.4 Zpracování dotazníkového šetření

Dotazníkové šetření bylo zaměřeno na turisty, kteří navštívili některou z destinací Orlických hor a na místní obyvatele Deštné v Orlických horách. Šetření se uskutečnilo od prosince 2017 do února 2018. Vzhledem ke krátkému monitorovacímu období a nízkému počtu dotázaných je nutné považovat výsledky pouze jako orientační. Dotazníkové šetření bylo provedeno tištěnou formou a elektronickou formou prostřednictvím e-mailu a sociální sítě. Zaznamenané odpovědi a klíčová data pro tuto práci byly zhodnoceny a výsledky jsou níže popsány. Zároveň jsou zpracovány v grafické podobě.

Byly vytvořeny dva typy dotazníků, které jsou přizpůsobené chápání respondentů. První dotazník byl zaměřen na návštěvníky. Dotazník obsahoval 13 otázek a byl vyplněn 46. respondenty. Na základě zkoumání byly vytvořeny grafy a zhodnoceny výsledky šetření. Výsledkem dotazu k šetření bylo zjištěno, v jaké fázi životního cyklu se uvedené lyžařské středisko nachází.

Otázka č. 1: Jakou další destinaci v Orlických horách jste navštívili?

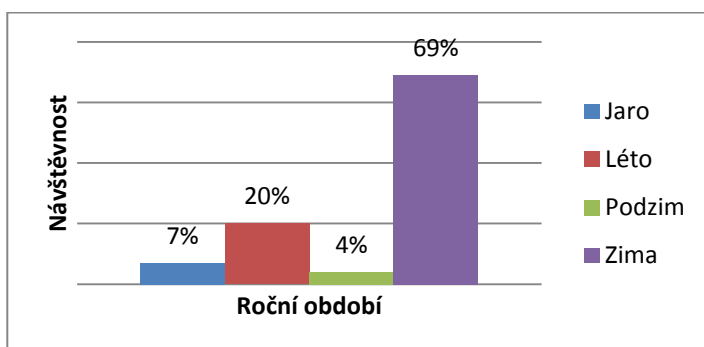
Graf 1: Navštěvované destinace v Orlických horách

Zdroj: Dotazníkové šetření - vlastní zpracování

Aby byla zjištěna oblíbenost destinace, bylo respondentům nabídnuto více možných odpovědí. Ze 46 dotázaných odpovědělo 38 dotázaných, že navštěvuje více destinací. Z uvedeného vyplývá, že za odpočinkem v Orlických horách

se návštěvníci rádi vracejí. Nejvíce oblíbené středisko je Deštné. Může to být především tím, že tištěné dotazníky byly distribuovány v této destinaci. Proto mohou být výsledky částečně zkresleny. Druhé v pořadí jsou Říčky s 54% návštěvností, následuje Olešnice s 50% návštěvností. Z výše uvedeného se dá odvodit, že návštěvníci upřednostňují větší areály s pravděpodobností, že v nich najdou kvalitnější služby.

Otázka č. 2: Ve kterém období jste navštívili Orlické hory?

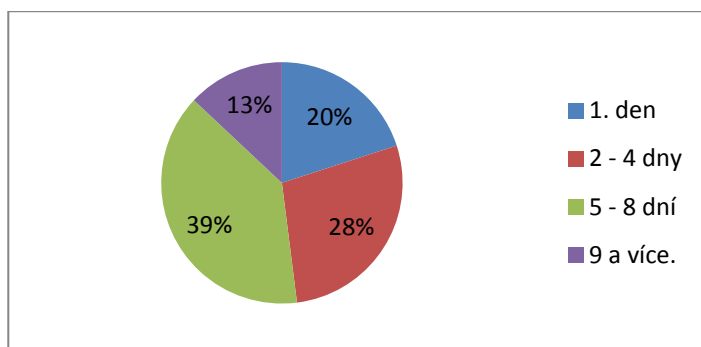

Graf 2: Navštěvované roční období v Orlických horách

Zdroj: Dotazníkové šetření - vlastní zpracování

Většina dotázaných (69%) navštěvuje destinaci převážně v zimním období. V letním období (20%), na jaře (7%) a na podzim je minimální návštěvnost (4%). Respondenti měli k dispozici více možných odpovědí. Na tuto otázku navazoval dotaz „Navštěvujete pravidelně uvedenou destinaci?“. Z ní vyplynulo, že většina dotázaných (67%) navštěvuje destinaci pravidelně, ostatní (33%) pouze jednou. Někteří dokonce celoročně, tím si prodlužují sezónu.

Otázka č. 4: Jak dlouhou dobu jste zde strávili?

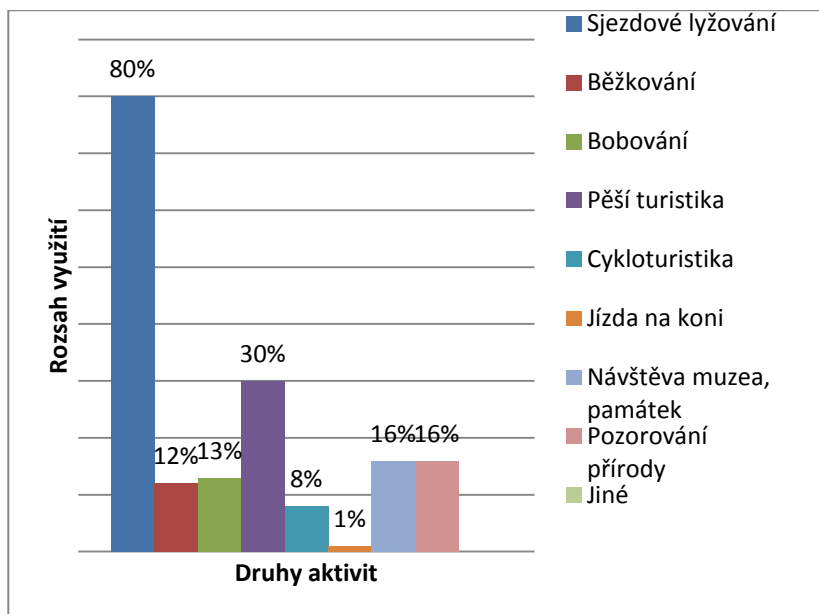
Graf 3: Délka pobytu návštěvníků v lyžařském středisku Deštné v O. h.

Zdroj: Dotazníkové šetření - vlastní zpracování

Jak vyplývá z grafu, doba strávená k rekreaci se nečastěji pohybuje mezi 5 – 8 dny (39% respondentů), následují 2 – 4 dny (28%). Devět a více dní strávilo v Deštném v Orlických horách 13 % dotázaných. Jednodenních výletníků přijíždí za účelem sjezdového lyžování 20%, jsou převážně z blízkého okolí (viz Otázka 13). Na základě těchto dat je zřejmé, že krátkodobá návštěvnost (48%) je preferována více než dlouhodobá návštěvnost (52%).

Další otázka zkoumala provozování aktivit v destinaci během pobytu. Návštěvníci mohli opět označit více odpovědí nebo uvést vlastní aktivity. Zjištěno bylo, že jednoznačně nejvíce provozovanou aktivitou je sjezdové lyžování (zodpovědělo 87% dotázaných). Další oblíbenou aktivitou je pěší turistika (65% dotázaných), běžky (26% dotázaných). Následují návštěva muzea, památek a pozorování přírody (35%). Z jiných aktivit bylo uvedeno plavání a jízda na čtyřkolkách. Za zimními sporty přijíždí do destinace celkově více návštěvníků. Zbývající návštěvníci přijíždí za ostatními aktivitami. V letní sezóně bude toto procento návštěvníků větší.

Otázka č. 5: Jaké aktivity jste zde provozovali?

Graf 4: Vyhledávané turistické aktivity v Deštném v O. h.
Zdroj: Dotazníkové šetření - vlastní zpracování

Na otázku, kde se nejčastěji turisté ubytovávají, odpovědělo 42% dotázaných v chatách a chalupách, 31% dotázaných v penzionu, 16% v soukromých apartmánech a 13% v podnikových rekreačních zařízeních. V hotelu přenocuje pouze 9% dotázaných respondentů. Ostatní dotázaní přespali u příbuzných, nebo nepřenocovali.

Otázka č. 7: Jakým způsobem jste se na místě dopravovali?

Převážná většina respondentů (69%) se přepravuje osobním autem, o něco méně (21%) chodí pěšky, jelikož se lyžařský areál nachází přímo v obci. Využívány jsou i skibusy (10%), které poskytují přepravu zdarma. Nepřekvapivým zjištěním bylo, že většina návštěvníků jezdí autem. Logicky to vysvětluje, proč jsou v destinaci přeplněná parkoviště.

Otázka č. 9: Byli jste spokojeni s návštěvou uvedeného místa?

Na dotaz ohledně celkové spokojenosti v destinaci respondenti ve 100% odpověděli, že ano. Nicméně drobné výhrady uvedli (např. postrádají chodník podél hlavní silnice u lyžařského areálu). Stěžují si na nedostatek parkovacích míst o víkendech a svátcích. I přes vybudování nové čtyřsedačkové lanovky se některým zdá dlouhá čekací doba na vlek. Dalším důvodem nespokojenosti uvedli otevírací dobu místních potravin.

Další otázkou byli respondenti požádáni o určení stupnice důležitosti některých faktorů, jimiž jsou ovlivňování při výběru lokality, ve které hodlají strávit svůj volný čas. Odpovídali formou školního známkování, kde číslo 1 označovalo nejdůležitější faktor.

1. Ceny služeb
2. Kvalita sjezdovek/ běžeckých tratí
3. Kvalita stravování
4. Kvalita ubytování
5. Stav okolní přírody
6. Atrakce a zajímavosti
7. Možnost dopravy do/z destinace

Po zprůměrování všech známek u jednotlivých faktorů bylo zjištěno, že v první řadě se rozhodují podle cen služeb, v druhé řadě podle kvality sjezdovek či běžeckých tratí a v třetí řadě podle kvality stravování. Nutno podotknout, že kvalita ubytování a stav okolní přírody měly velmi blízké hodnoty. Turistické atrakce se jeví jako málo důležité, protože většina návštěv přijíždí do destinace v zimě.

Otázka č. 12: Vaše věková skupina?

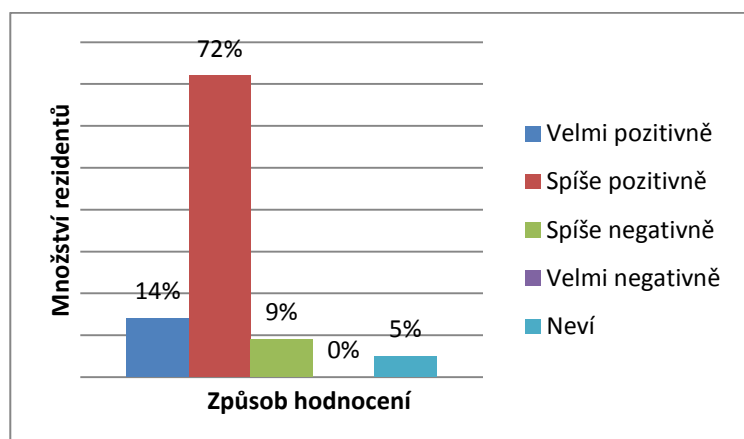
Dotazník vyplnili především lidé mezi 26. – 45. roky. Nejméně vyplněných dotazníků je od rezidentů ve věkové skupině 56 let a starších. Z výsledků lze usoudit, že lyžařské středisko využívají nejvíce rodiny s dětmi. Z odpovědí na otázku č. 13, z jakého kraje přijíždějí, je zřetelné, že nejvíce respondentů přijíždí z Královéhradeckého kraje (54%) následuje Pardubický kraj, dále pak Praha a Jihomoravský kraj.

Z dotazníkového šetření vyplývá, že klíčovými faktory pro rozhodování o zimní dovolené spojené se sněhem jsou cena, kvalita sjezdovek a běžeckých tratí, vzdálenost od bydliště, kvalita a vybavenost středisek. Pro volbu české lokality je významná i možnost opakovaných návštěv a vhodnost pro rodiny s dětmi. Prodloužené víkendy jsou často využívány a plánují se více spontánně ideálně v termínech státních svátků. Na prodloužený víkend se jezdí také kvůli kratší dojezdové i časové vzdálenosti. Z hlediska koncentrace návštěvníků v zimním

středisku jsou nejčastěji aktivity spojené se sněhem, méně pak na poznávání okolí, turistiku.

Druhým typem dotazníku byli osloveni obyvatelé obce Deštné v Orlických horách. Obsahoval 9 otázek a byl vyplněn 22 trvale žijícími obyvateli. Stejně jako předchozí skupina byli osloveni rezidenti pomocí pracovníce místního turistického centra. Ze zpracovaných údajů plyne, že většina rezidentů se zajímá o cestovní ruch v obci. Polovina z dotázaných pracuje v místě. Do zaměstnání se místní obyvatelé dopravují převážně autem (46%), pěšky (36%), autobusem (23%) a pouhých (9%) na kole. Na otázku, zda se rezidenti setkávají pravidelně s účastníky cestovního ruchu při výkonu povolání, uvedla větší polovina (55%), že se s účastníky setkává pravidelně, vůbec se s návštěvníky neseťkává 23% dotázaných a ostatní se spíše neseťkávají (22%).

Následující otázka zkoumala spokojenost rezidentů s chováním návštěvníků v destinaci. 72% dotázaných hodnotí chování návštěvníků spíše pozitivně. Velmi pozitivně pouze 14% dotázaných a 9% hodnotí návštěvníky negativně. Důvodem je neukázněnost řidičů při parkování převážně v zimní sezóně a dále pohazování odpadků. Další zhodnocení a porovnání je popsáno v 4.3.1.

Graf 5: Spokojenost s chováním návštěvníků v destinaci Deštné v O. h.
Zdroj: Dotazníkové šetření - vlastní zpracování

Z průzkumu dále plyne, že 73% respondentů souhlasí s propagací CR v obci, ovšem za předpokladu, že bude rozumně regulována. Kvalitu sjezdovek, běžeckých tratí a jejich bezpečnost hodnotí převážná většina dotázaných jako dostačující. Další otázka zkoumá názory a vnímání CR místních obyvatel. Níže jsou uvedena hlediska respondentů, v jakém pořadí se umístila.

1. „cestovní ruch vytváří nová pracovní místa“,
2. „cestovní ruch přináší obci finanční prostředky“,
3. „cestovní ruch neutrální vliv na život místních obyvatel“,
4. „cestovní ruch zlepšuje životní úroveň místních obyvatel“,
5. „negativně ovlivňuje život místních obyvatel“,
6. „ničí životní prostředí“,
7. „pomáhá chránit životní prostředí“.

Obec

Místním šetřením a komunikací přes e-mailovou adresu s obecním úřadem bylo zjištěno, že obec má zpracovaný strategický dokument pro rozvoj cestovního ruchu. Dále obec spolupracuje s místními podnikateli, s okolními obcemi, městy i krajem. Další spolupracující organizací je „Destinační společnost Orlické hory a Podorlicko“, což je společnost zabývající se podporou cestovního ruchu v destinaci.

Referentce obce byla položena otázka, zda je dobré cestovní ruch propagovat a jaké šetrné formy cestovního ruchu obec prosazuje. Dle jejích slov se ze strany obce nejvíce propaguje a podporuje zimní a pěší turistika, dále pak cykloturistika a agroturismus. Na otázku, zda obec považuje aktuální stav cestovního ruchu za udržitelný, bylo odpovězeno „spíše ano“ udržitelný.

V následující otázce hodnotil zástupce obce tvrzení stejná jako v dotazníku u rezidentů. Jde o sedm výroků, z nichž měl označit ty, které nejlépe vystihují cestovní ruch a jsou nejdůležitějším faktorem pro rozvoj obce. Pořadí je následující:

1. „negativně ovlivňuje život místních obyvatel“,
2. „ničí životní prostředí“,
3. „pomáhá chránit životní prostředí“,
4. „cestovní ruch neutrální vliv na život místních obyvatel“,
5. „cestovní ruch vytváří nová pracovní místa“,
6. „cestovní ruch zlepšuje životní úroveň místních obyvatel“,
7. „cestovní ruch přináší obci finanční prostředky“.

Porovnáním výsledků pořadí uvedených faktorů bylo zjištěno, že se odpovědi zástupce obce znatelně liší od odpovědí rezidentů. Názory se různí např. v tvrzení, že cestovní ruch přináší obci finanční prostředky. Souvisí s tím fakt, že i přestože cestovní ruch znamená příjem do obecního rozpočtu, vyžaduje také značné výdaje, především v oblasti údržby či oprav komunikací a veřejných prostranství.

Z kontextu uvedeného je tedy zřejmé, že v souvislosti s rozvojem cestovního ruchu došlo k úspěšnému budování rekreační infrastruktury. Celá lokalita se přitom již několik let úspěšně přetváří, obnovuje zchátralé objekty a zvyšuje kvalitu nabízených služeb nejen pro návštěvníky, ale i pro místní obyvatele. Obec má zpracovaný územní plán, ve kterém je rozvoj CR zmapován.

5 Shrnutí výsledků

5.1 Určení fáze životního cyklu turistické destinace

Model životního cyklu představuje metodický rámec pro dlouhodobý rozvoj cestovního ruchu, který spočívá v plánování, organizování a řízení cestovního ruchu, v komunikaci mezi destinačními aktéry a v kontrole vývoje v dlouhodobém časovém horizontu. Posouzen byl vývoj životního cyklu lyžařského střediska Deštné podle Butlerova konceptu. Analýza byla provedena z mnoha hledisek. Vzájemně byly propojeny koncepty s vybranými indikátory (viz Kapitola 3.1).

5.1.1 Zhodnocení z hlediska únosné kapacity destinace

Z hlediska konceptu únosné kapacity lze odvodit, že destinace je využívána spíše jako lyžařské středisko v zimních měsících. V tomto období je míra návštěvnosti vyšší než v období letním. Struktura ubytovacích zařízení zažila v posledních letech velký rozvoj. Byly rekonstruovány hotely a penziony, došlo k výstavbě nových apartmánů. Ze zjištěných údajů v oblasti ubytovacích a stravovacích služeb je **fyzická kapacita** naplněna a začíná narážet na mez únosné kapacity. V oblasti dopravy je situace neuspokojivá. Parkovací kapacita bývá převážně v období svátků a jarních prázdnin nedostačující, parkoviště jsou přeplněna a nově přijíždějící návštěvníci často nemají kde zaparkovat. Na základě toho lze odhadnout, že vývoj životního cyklu destinace Deštné se nachází ve fázi **konsolidace**. Návštěvníci vykazují rysy typu **psychocentrika**. V letní sezóně je počet turistů o trochu menší a svými aktivitami láká stále se zvyšující počet turistů, z výzkumu lze tedy určit ještě fázi **rozvoje** s typem návštěvníka **midcentrika**.

Dopady na životní prostředí jsou neuspokojivé. Důsledkem umělého zasněžování sjezdových tratí se zkracuje vegetační období, umělý sníh pomalu odtává, vegetace nestačí dorůstat. To je důvodem vznikající eroze půdy. Stejně tak na vegetaci

působí negativně provozování tratě pro tříkolky na svahu. Negativní dopad se projevuje také na fauně žijící ve vodních tocích. Postupně vymírá důsledkem snížení průtoku vody v tocích. Obec spolupracuje se společností na ochranu životního prostředí a snaží se tak maximálně životní prostředí šetřit. Na základě uvedeného lze určit, že v této rovině se destinace nachází ve fázi **rozvoje**.

Ve fázi **vtazení** se destinace nachází z pohledu míry propagace. Výrazně se projevuje sezónnost. Mimo zimní období, kdy návštěvníci preferují vícedenní ubytování (zpravidla týdenní), je patrné, že návštěvníci přijíždějí spíše na jednodenní výlety. V těchto případech ubytování nevyhledávají, případně se ubytují pouze krátkodobě.

Socio-kulturní únosná kapacita značí spokojenost návštěvníků a také pozitivní postoje místních obyvatel k frekvenci turistů. Vzhledem k tomu, že Ski areál se bude dále rozvíjet, bude zaznamenávat další změny v kulturním i přírodním prostředí. Další rozvoj je nutné redukovat, tím udržet pozitivní postoj místních, tedy udržet fázi **rozvoje**.

Stav potenciálu rozvoje a kvality sjezdovek je dle šetření na velmi dobré úrovni, včetně modernizace a zvyšování kapacit vleků. Rozvoj sjezdového lyžování bude i nadále rozšiřován modernizací celého ski areálu. Tento rozvoj je nutno řešit citlivě s ohledem na místní ekosystémy.

5.1.2 Zhodnocení životního cyklu podle Butlera

Podle **Butlerova životního cyklu** lze konstatovat, že destinace se nachází na vrcholu fáze **rozvoje**. Usuzováno je tak z dlouhodobého pozorování. Destinace se vyznačuje sezónností, v hlavní sezóně je zde více návštěvníků než rezidentů a tendence je stále vzrůstající. Přestože se zhoršuje postoj rezidentů vůči návštěvníkům, dochází v oblasti k rozvoji sportovních a kulturních služeb. V zimní sezóně se začíná projevovat masovost cestovního ruchu a jeho dopady na ekonomické, ekologické, fyzické i sociokulturní prostředí. V letním období

se dá určit, že fáze životního cyklu bude na začátku **rozvoje**. Z výsledků lze předvídat, že s rozvojem infrastruktury je velký potenciál v růstu návštěvnosti letních dovolených. V souvislosti s tím je tedy nutno udržet vyrovnanost stavu životní úrovně rezidentů a návštěvníků. Destinace disponuje dobře fungujícím turistickým informačním centrem, které návštěvníkům přináší spoustu pozitivních výhod a přes které se provádí propagace v místě území.

Za nedostačující považují podnikatelé propagaci Orlických hor jako celku. Podle bližšího výzkumu dotazníkového šetření bude aktivita místních stoupat, protože přináší nová pracovní místa a místní jsou až na nějaké výjimky (parkování) v oblasti celkem spokojeni. Atraktivita, které jsou dle výzkumu rozšiřovány nejvíce v letní sezóně, slouží k přilákání návštěvníků. Uměle vytvořené atraktivita jsou rozvíjeny, propagovány a doplňovány (zvyšováním počtu sportovních služeb). V zimní sezóně se začíná projevovat masovost cestovního ruchu a jeho negativní dopady na ekonomické, ekologické, fyzické i sociokulturní prostředí. Počty návštěvníků dosahují nejvyšších hodnot a v hlavní sezóně přesahují počty rezidentů, což se projevuje i na změně životního stylu rezidentů.

Pro další možný rozvoj lze využít potenciálu v přilehlých částech obce a nabízet návštěvu v jiných atraktivních lokalitách v blízkosti Deštného. Jak již je zmiňováno, jsou to známá prvorepubliková opevnění v Orlických horách - pevnost Hanička či srub Průsek, které patří k největším turistickým lákadlům východních Čech. V lesích Orlických hor se nacházejí stovky dalších malých pevnůstek, mnohé z nich leží podél turistických tras – tzv. betonová hranice (Treking, hory a turistika, 2018). Rozvoj tímto směrem se zdá být dobře realizovatelný a finančně méně nákladný na rozdíl od výstavby Rozhledny na Velké Deštné.

5.2 Odpovědi na výzkumné otázky

- **V jaké fázi životního cyklu se nachází destinace Deštné v Orlických horách?**

Z výsledků zkoumání dotazníkového šetření a zhodnocení obsahové analýzy této bakalářské práce vyplývá, že je lyžařské středisko sezónnostní a s největší pravděpodobností prošla v zimním období fází rozvoje. V létě je dle průzkumu v horském středisku výsledek obdobný, území je navštěvováno méně, neprojevuje se masovost, ale turisté (převážně rodiny s dětmi) putují po naučných stezkách a plní různé zábavné úkoly. Z toho se dá určit fáze také rozvojová. Hodnocení destinace jako celku se dá odvodit z dotazníkového šetření a z analyzování obsahu bakalářské práce. Sjednocení dílčích ukazatelů s přihlédnutím k únosné kapacitě se tato lokalita stává módní a zajímavou pro rozšíření sezónnosti.

- **Jaké dopady má sjezdové lyžování na místní ekosystémy?**

Z průzkumu v rámci bakalářské práce je zřejmé, že rozšiřování sjezdovek a výstavba nové lanovky mají za následek větší počet turistů a tím i větší pohyb automobilů na příjezdové komunikaci a po parkovišti.

Další plošný zdroj znečištění ovzduší jsou rolby, které upravují sjezdovky. Nejen emise, které vznikají spalováním nafty při pojezdu rolby, ale i hluk, mají vliv na znečištění prostředí. Převážně v lyžařské sezóně je zde několik zdrojů hluku. Ve dne to je provoz stávajícího vleku, večer a občas i v ranních hodinách hluk způsobený rolbou při úpravě sjezdové tratě. Dále také sněžná děla jsou nemalým zdrojem hluku, i když již splňují nízký limit hlučnosti.

Voda pro sněžná děla se odebírá z vodního toku Bělá a do přírody se přirozeným způsobem dostává zpět, ale provoz lyžařských tratí způsobuje zkrácení vegetační doby (pomalé odtávání sněhové vrstvy) a poškození půdy, pokud není pokryta

dostatečnou sněhovou vrstvou. Tání původního sněhu se tak prodlužuje růst původního rostlinstva. Vlivem nočního lyžování se mění také světelný charakter horského prostředí během zimního období v nočních hodinách.

- **Jak zajistit udržitelnost území pro návštěvníky a místní obyvatele?**

Převážně na základě výsledků dotazníkového šetření a údajů získaných z celkového shnutí této práce, by udržitelnosti cestovního ruchu napomohlo zavedení nových forem využití volného času v přírodě (např. outdoorové disciplíny). K významným formám patří například zimní skialpinismus, a v letním období geocaching, airsoft či hipoturistika. Obliba těchto aktivit také roste velmi dynamicky, stejně tak jejich vliv na chráněné území, v případě geocachingu zatím bez měřitelných negativních dopadů. Taková destinace by pak byla jistě velice oblíbená nejen mezi návštěvníky, ale i s místními obyvateli. Rozvoj nové formy je třeba zavádět do okolních částí lyžařského střediska a zcela brát ohledy na únosnou kapacitu území.

Jak již bylo popsáno v kapitole 4.3 - nové periferie a zapomenutá místa jsou jednou z možností rozvoje využití potenciálu. V přilehlých částech obce by bylo možné využití známých Prvorepublikových opevnění v Orlických horách, které patří k největším turistickým lákadlům východních Čech. V lesích Orlických hor se nacházejí stovky dalších malých pevnůstek, mnohé z nich leží podél turistických tras. Rozvoj tímto směrem se zdá být dobře realizovatelný.

- **Jaká opatření připravuje management pro zvýšení udržitelnosti cestovního ruchu v uvedené destinaci?**

Místní management v současné době řeší pro zvýšení rozvoje cestovního ruchu několik projektů. Největším projektem je výstavba rozhledny na Velké Deštné. Nejaktuálnější informace z místního obecního úřadu Obec Deštné (2018d) je ta, že se připravuje vytvoření nového Strategického plánu obce Deštné v Orlických

horách, jenž bude střednědobou koncepcí, která má nastítnit hlavní směry rozvoje a investic v horizontu příštích deseti let. Vedle analýzy stavu obce a jejich jednotlivých složek, která popíše potřeby i potenciály jejího rozvoje, je významnou součástí podkladů pro formulaci rozvojových cílů a směřování obce. Díky vytváření nového strategického plánu, vznesla obec formou dotazníkového šetření dotazy k místním obyvatelům, podnikatelům a směrem k neziskovým organizacím působícím v dané lokalitě. Z výsledků tohoto výzkumu vyplývá, že s největší pravděpodobností dojde k realizaci výstavby nových parkovacích míst.

6 Závěry a doporučení

Hlavním cílem bakalářské práce bylo určit vývojovou fázi životního cyklu, ve které se destinace nachází a poukázat na problémy spojené s provozem lyžařského střediska Deštné v Orlických horách. Dále porovnat dosavadní vývoj udržitelného cestovního ruchu a zjistit další možnosti rozvoje cestovního ruchu. K vyřešení problémů byla zvolena aplikace teorie „*Životního cyklu turistické destinace*“ podle Butlera (1980).

Ke zjištění fáze životního cyklu bylo použito dotazníkové šetření a prostudováno a zanalyzováno několik dokumentů (Plánu péče, Rozbory CHKO Orlických hor, Případových studií a odborných knih). Na základě výsledků dotazníkového a vlastního šetření lze vyvodit závěr, že se destinace nachází, na konci fáze rozvoje. Management by mohl péči o tuto destinaci směřovat k ochraně přírodních a kulturních prvků, k obnově přirozených funkcí krajiny, a to zohledněním zásad udržitelného rozvoje. Dosáhnout toho je možné pouze vhodnou kombinací nástrojů organizačních, správních a ekonomických. Nezbytnou součástí úspěchu je zohlednění potřeb místních obyvatel.

Cílem bakalářské práce bylo ve svých počátcích především zkoumat Orlické hory jako celek, ale k obsáhlosti tématu bylo zúženo na destinaci Deštné v Orlických horách. K dosažení těchto cílů měla přispět i spolupráce s místním turistickým informačním centrem. Na začátku byly stanoveny čtyři výzkumné otázky, na které se hledali odpovědi.

Určit fázi, ve které se destinace nachází, se přibližně podařilo. Při výzkumu se vyskytlo několik potíží. První byl nedostatek dat v delších časových řadách a k vybrané destinaci. Některá data musela vycházet z výsledku Orlických hor jako celku. Například údaje o ubytovacích a stravovacích zařízeních se, v různých zdrojích značně rozcházela. Za překážku ve výzkumu destinace, je nutné brát

v úvahu krátký časový prostor a nízký počet dotázaných respondentů. Dosažené výsledky se tedy dají považovat pouze za orientační.

Jak je zmiňováno v teoretické části, pro lyžařské středisko je také důležité zaměřit se na dopady sjezdového lyžování vzhledem k únosné kapacitě. Z výsledků šetření se ukázalo, že cestovní ruch je obecně vnímán pozitivně a životní cyklus se pravděpodobně nachází ve fázi rozvoje, což znamená převážně kladné hodnocení. Středisko zimních sportů lze spojit s masovým turismem. Pro lepší pochopení daného tématu bylo použito srovnání s jinými destinacemi v Krkonoších, které se nacházejí ve stejné či pokročilejší fázi životního cyklu. Byl vypracován návrh v rámci možností destinačního managementu pro další možný rozvoj využití potenciálu v přilehlých částech obce.

Sledování změn způsobených rozvojem cestovního ruchu a provozem lyžařského areálu s sebou přináší jistá úskalí. Dá se předpokládat, že vlivem globálního oteplování a zvyšováním zimních teplot bude v horských střediskách naší republiky malá záruka přírodního sněhu. Lyžařská střediska budou i přes všechny překážky nadále rozšiřovány (o kvalitní zasněžovací systémy, o zvyšování přepravních kapacit). Z tohoto důvodu je pro destinační management důležité řešit tyto dopady s ohledem na místní ekosystémy a udržitelnost cestovního ruchu.

Z výsledků dotazníkového šetření lze závěrem shrnout, že obec spolupracuje s místními podnikateli, okolními obcemi, krajem a jinou organizací, kterou je „Destinační společnost Orlické hory a Podorlicko. Propagovanou formou destinačního managementu je zimní turistika, cykloturistika a agroturismus. Pro zvýšení udržitelnosti připravuje destinační management projekt „*Výstavbu rozhledny na Velké Deštné*“ a nový strategický plán. V zájmu všech, a to i destinačního managementu, by se opatření důležitá pro zachování udržitelného rozvoje cestovního ruchu měla usměrňovat v souladu se životním prostředím.

Je nezbytné, aby docházelo k systematickému plánování na lokální, regionální, ale i národní úrovni. Tím se zamezí překročení hranice únosné kapacity. K získání vhodné strategie, směřující k udržitelnému rozvoji, by mohla pomoci kvalitně vypracovaná socioekonomická analýza území.

Prvky, které v současnosti přitahují návštěvníky do horského prostředí, jsou nejen čistý vzduch, různorodá krajina, bohatá biodiverzita, jedinečné zážitky, ale také bezpečnost destinace. Hory byly zdrojem odpočinku a inspirace pro lidskou společnost již od nepaměti, proto je nutno cestovní ruch řídit správně a systematicky, aby byly zachovány i pro budoucí generace.

7 Seznam použité literatury

- [1] AOPK ČR. *Územní ochrana*. [on-line]. 2018 [cit. 21. 3. 2018]. Dostupné z: <http://www.ochranaprirody.cz/uzemni-ochrana/>
- [2] AOPK ČR. *3 CHKO a NP v Česku v roce 2015*. [online]. 2018a [cit. 27. 2. 2018]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Chr%C3%A1n%C4%9Bn%C3%A1_%C3%BAzem%C3%AD_v_%C4%8Cesku
- [3] AOPK ČR. *Rozbory Chráněné krajinné oblasti Orlické hory k 30. 9. 2012*. [online]. 2018b [cit. 27. 1. 2018]. Dostupné z: <http://docplayer.cz/17750571-Rozbory-chranene-krajinne-oblasti-orlicke-hory.html>
- [4] Braun Kohlová, Markéta. *Metodika monitoringu návštěvnosti v chráněných územích* /Markéta Braun Kohlová, Jan Melichar, Kateřina Kaprová. - Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, 2017. - (Metodika AOPK ČR), ISBN 978-80-88076-60-5
- [5] Bodlender, J. a kol.(1991): *Developing Tourism Destinations – Policies and Perspectives*, Longman, London, 207s.
- [6] Butler, R. W. (1980): *The Concept of a Tourism Area Cycle of Evolution: Implication for Management of Resources*. *Canadian Geographer*, Vol. 24, No. 1, pp. 5–12
- [7] Deštné. *Mapa sjezdových a běžeckých tratí v Deštném v Orlických horách*. [online]. 2018 [cit. 27. 1. 2018]. Dostupné z: http://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/zchru/index.php?SHOW_ONE=1&ID=2337
- [8] Deštné v Orlických horách. [on-line]. 2018 [cit. 27. 1. 2018]. Dostupné z: <http://www.skicentrumdestne.cz/>
- [9] Czechtourism. *Výzkumy*. [online]. 2017 [cit. 23. 2. 2018]. Dostupné z: <http://vyzkumy.czechtourism.cz/#;f=studijni-materialy>
- [10] České hory. *Ski areál*. [on-line]. 2018 [cit. 27. 1. 2018]. Dostupné z: <https://www.ceskehory.cz/ski-areal/popis/destne.html>
- [11] Český statistický úřad. *Počet obyvatel. Tabulky*. [online]. 2018 [cit. 27. 1. 2018]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112017>
- [12] Český statistický úřad. *Územně analytické podklady*. [online]. 2018a [cit. 11. 7. 2018]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/csu_a_uzemne_analyticke_podklady
- [13] Euromotagna. *Background paper on sustainable mountain tourism, 28. 10. 2011*. [on-line]. 2018 [20. 2. 2018]. Dostupné z: https://www.euromontana.org/wp-content/uploads/2014/07/2011_09_EM_backgroundpaper_Iverness.pdf

- [14] Eurozpravy. *Počasí*. [on-line]. 2018 [4. 2. 2018]. Dostupné z: <http://pocasi.eurozpravy.cz/pocasi-v-cr/214717-horska-strediska-praskaji-ve-svech-navstevnosti-pomohly-prazdniny/>
- [15] Holešínská, Andrea. *Destinační management jako nástroj regionální politiky cestovního ruchu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012, 151 s. ISBN 978- 80-210-5847-7
- [16] Holidayinfo. *Camera*. [online]. 2018b [cit. 27. 1. 2018]. Dostupné z: http://www.holidayinfo.cz/cs/camera/destne_voh/5101
- [17] Horner, Susan. *Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času: [aplikovaný marketing služeb]*. Praha: Grada, c2003, 486 s. ISBN 80-247-0202
- [18] Houdek, Karel, *Lyžařský klub, Nové Město nad Metují, Oznámení dle přílohy č. 3 zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí ve věci, Prodloužení lyžařského vleku a sjezdové trati „Zimní kopec“ Deštné v Orlických horách 8. 9. 2007* [online]. 2018 [cit. 27. 1. 2018]. Dostupné z: https://portal.cenia.cz/eiasea...hbWVuaURPQ18xLmRvYw/OV6063_oznameni.doc
- [19] Jaktak. [online]. 2012 [cit. 27. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.jaktak.cz/cestovani>
- [20] Jakubíková, Dagmar. *Cestovní ruch*, 1.vyd. Plzeň1995, 76s. ISBN 80-7082-185-X
- [21] Kolektiv autorů, Katedra cestovního ruchu. *Venkovský cestovní ruch, jeho specifika a podmínky pro rozvoj*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. ISBN 80-245-1159-2 [on-line]. 2007 [cit. 27. 1. 2018]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/e117ea61-1783-4982-a4fabf6e1220f318/GetFile4.pdf>
- [22] Lacina, Karel. *Management a marketing v cestovním ruchu. Vysoká škola finanční a správní*. Praha, 2010, 81s. ISBN: 978-80-7408-035-7
- [23] Lukášek, Josef. *Průvodce Orlickými horami a jejich podhůřím aneb pozvání do Kačenčiny říše*. 1.vyd. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2013. 206s. ISBN 978-80-7405-305-4
- [24] Ministerstvo pro místní rozvoj CR. *Cestovní ruch*. [online]. 2018c [cit. 27. 3. 2018]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Cestovni-ruch>
- [25] Orlické hory a Podorlicko. *Deštné v Orlických horách* [online]. 2018 [cit. 27. 1. 2018]. Dostupné z: http://www.mojeorlickehory.cz/destne-v-orlickychhorach/11_30_skicentrum-destne-v-orlickych-horach/
- [26] Orlické hory a Podorlicko. *Zimní dovolená*, [online]. 2018a [cit. 27. 1. 2018]. Dostupné z: <http://www.mojeorlickehory.cz/zimni-dovolena-na-horach/>

- [27] Orlické hory a Podorlicko. *Ochrana přírody*, [online]. 2018b [cit. 27. 1. 2018]. Dostupné z: <http://orlickehory.ochranaprirody.cz/zakladni-udaje-o-chko/klimaticke-pomery/>
- [28] Orlické hory a Podorlicko. *Doprava*, [online]. 2018c [cit. 27. 1. 2018]. Dostupné z: <http://www.mojeorlickehory.cz/doprava-do-orlickych-hor/>
- [29] Obec Deštné. *Historie*. [online]. 2018 [cit. 27. 1. 2018]. Dostupné z: <http://www.obec-destne.cz/obec-284/historie-obce/>
- [30] Obec Deštné. *Deštník*. [online]. 2018a [cit. 27. 1. 2018]. Dostupné z: https://www.destne.info/obec/urad/nastenka/destniky/destnik_2009_03.pdf
- [31] Obec Deštné. *Rozbory Chráněné krajinné oblasti Orlické hory*. [online]. 2018b [cit. 27. 1. 2018]. Dostupné z: http://www.obecdestne.cz/e_download.php?file=data/uredni_deska/obsah349_1.pdf&original=ROZBORY.pdf
- [32] Obec Deštné. *Úřad. Projekty*. [online]. 2018c [cit. 27. 1. 2018]. Dostupné z: <http://www.obec-destne.cz/urad-2/projekty/fond-mikroprojektu/turisticka-mozaika-orlickych-hor/destne-v-orlickych-horach/>
- [33] Obec Deštné. *Strategický plán*. [online]. 2018d [cit. 24. 4. 2018]. Dostupné z: <http://www.obec-destne.cz/urad-2/uredni-deska/strategicky-plan-obce-dotazniky-765.html>
- [34] Obec Deštné. *Plán péče o CHKO Orlické hory na období 2015-2024*. [on-line]. 2018e [cit. 21. 3. 2018]. Dostupné z: http://www.obecdestne.cz/e_download.php?file=data/uredni_deska/obsah349_3.pdf&original=NAVRHY.pdf
- [35] Obec Deštné. *Územní plán Deštné v Orlických horách*. [on-line]. 2018f [cit. 21. 3. 2018]. Dostupné z: <http://www.obec-destne.cz/m/urad-2/uzemni-plan/>
- [36] Palatková, Monika. *Destinační management a vytváření produktů v cestovním ruchu: Prolínání destinací a destinační partnerství*. Praha, 2006. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/3869c784-9a21-41d7-aa4e-3ae736eccbe4/GetFile7_3.pdf
- [37] Palatková, Monika. *Mezinárodní turismus: analýza pozice turismu ve světové ekonomice, změny mezinárodního turismu v důsledku globálních změn evropské migrace a mezinárodní turismus. 2.*, aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014, 251 s. ISBN 978-80-247-4862-7
- [38] Pásková, Martina. *Udržitelnost cestovního ruchu*. 2.vyd., Hradec Králové, Gaudeamus, 2009, 298s. ISBN 978-80-7435-006-1
- [39] Pásková, Martina. *Udržitelnost cestovního ruchu*. 3.vyd., přeprac. Hradec Králové, Gaudeamus, 2014. 335 s. ISBN 978-80-7435-329-1

- [40] Pásková, Martina, Zelenka, Josef. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. ÚUR Brno, 2002. 448s.
- [41] Treking, hory a turistika, outdoor. *Regiony*. [online]. 2018 [cit. 27. 1. 2018]. Dostupné z: <https://www.treking.cz/regiony/orlicke.htm>
- [42] PLOG, S. C, 1977. Why destination rise and fall in popularity. Domestic and International Tourism, E. M. Kelly, ed. Institute of Certified Travel agents, Wellesley, Mass, pp. 26-28
- [43] Shaw, G., Williams, A. 2002: Critical issues in tourism: a geographical perspective. Blackwell publishing, Oxford, 371 s.
- [44] Skimapa. [online]. 2018 [cit. 27. 1. 2018]. Dostupné z: <http://www.skiarealy-sjezdovky.cz/sjezdovka/na-spicaku-destne/>
- [45] Správa CHKO Orlické hory. *Ochrana přírody*. [online]. 2018 [cit. 27. 1. 2018]. Dostupné z: <http://orlickehory.ochranaprirody.cz/o-sprave-chko-a-krajskem-stredisku/>
- [46] Správa CHKO Orlické hory. *Ochrana přírody*. [online]. 2018a [cit. 27. 1. 2018]. Dostupné z: <http://orlickehory.ochranaprirody.cz/zakladni-udaje-o-chko/>
- [47] Správa CHKO Orlické hory. *Ochrana přírody. Klimatické poměry*. [online]. 2018b. [cit. 27. 1. 2018] Dostupné z: <http://orlickehory.ochranaprirody.cz/zakladni-udaje-o-chko/klimaticke-pomery/>
- [48] Tendr ski. [online]. 2018 [cit. 27. 1. 2018]. Dostupné z: <https://www.skidestne.cz/sjezdovka-serlissky-mlyn/>
- [49] Tourism vision 2020. Northern territory's strategy for growth, [online]. 2013 [cit. 27. 1. 2018]. Dostupné z: <http://search.seznam.cz/?q=%5B45%5D+Tourism+vision+2020.+Northern+territory>
- [50] Treking. *Ski Deštné*, [online]. 2018 [cit. 27. 1. 2018]. Dostupné z: <https://www.treking.cz/lyze/destne-v-orlickych-horach.htm>
- [51] Turistické informační centrum. [online]. 2018 [cit. 27. 1. 2018]. Dostupné z: https://www.destne.info/obec/urad/nastenka/destniky/destnik_2009_03.pdf
- [52] Trousil, Michal a Veronika JAŠÍKOVÁ. Úvod do tvorby odborných prací. Vyd. 2., rozš. Hradec Králové: Gaudemaus [i.e. Gaudeamus], 2015. ISBN 978-80- 7435-542-4
- [53] Tůma, Zdeněk. *Horská střediska, Identifikace přínosů pro regionální rozvoj a veřejné rozpočty*. KPMG ČR, s. r. o., 28. 5. 2014 [online]. 2018 [cit. 27.1.2018]. Dostupné z: http://www.ivd.cz/download/Zdenek_Tuma.pdf
- [54] UNTEP. Tourism and Mountains. *A Practical Guide to Managing the Environmental and Social Impacts of Mountain Tours*. Copyright ©

- United Nations Environment Programme, (2007), 51s. ISBN: 978-92-807-2831-6
- [55] Vystoupil, Jiří a kol. *Atlas cestovního ruchu České republiky*, MMR, 2006, 159s. ISBN 80-239-7256-1
- [56] WIKI CR. *Návštěvnícký management*. [online]. 2018 [cit. 30. 7. 2018]. Dostupné z: <http://fim2.uhk.cz/wikicr/web/index.php/home/1-udritelnost/253-2016-05-31-22-01-32>
- [57] Zelenka, Josef. *Cestovní ruch. Marketing*. Gaudeamus, 2015. 245 s. ISBN 978-80-7435-543-1
- [58] Zelenka, Josef. *Metodologicko-teoretické přístupy k výzkumu CR*. UHK, [online]. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, 2016 [cit. 2016-08-15]. Dostupné z: <https://www.uhk.cz/csCZ/Download?DocumentId=16152>
- [59] Zelenka, Josef, Pásková, Martina, Husáková, Martina. *Aplikace umělé inteligence, kognitivní vědy a informačních technologií v udržitelném cestovním ruchu*. Gaudeamus, 2015. 338 s. ISBN 978-80-7435-536-3
- [60] Zelenka, Josef, Těšitel, Jan, Pásková, Martina, Kušová, Drahomíra. *Udržitelný cestovní ruch. Management cestovního ruchu v chráněných územích*. Gaudeamus, 2013. 327 s. ISBN 978-80-7435-244-7
- [61] Zelenka, Josef, Pásková, M. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Praha: Linde Praha, 2012, 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2

Seznam zkratk

CR	Cestovní ruch
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
CHKO	Chráněná krajinná oblast
CHKÚ	Chráněné krajinné území
CHÚ	Chráněné území
LAC	Limits to Acceptable Change
MAS	Místní akční skupina
MNV	Místní národní výbor
NP	Národní park
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
OSN	Organizace spojených národů
TIC	Turistické informační centrum
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Organizace OSN pro vědu, východu a kulturu)
ÚSES	Územní systém ekologické stability
UNEP	United Nations Environment Programme

8 Přílohy

Příloha 1

Dotazník pro návštěvníky Orlických hor

1) Jakou destinaci Orlických hor jste navštívili?

- Deštné Říčky Sedloňov Olešnice Zdobnice Orlické Záhoří
 Bartošovice Bedřichovka Šerlišský mlýn Jiné uveďte místo

2) Ve kterém ročním období jste navštívili Orlické hory?

- Jaro Léto Podzim Zima

3) Navštěvujete pravidelně uvedenou destinaci? Ano Ne

4) Jak dlouhou dobu jste zde strávili?

- 1 den 2 – 4 dny 5 – 8 dní 9 dní a více

5) Jaké aktivity jste zde provozovali? Více možných odpovědí.

- Sjezdové lyžování Běžkování Bobování Pěší turistika
Cykloturistika Jízda na koni Návštěva muzea, památek apod. Pozorování
přírody Jiné:

6) Kde jste byli ubytovaní? V hotelu V penzionu V soukromém apartmánu V chatě, chalupě V podnikovém rekreačním zařízení Jiné ubytování....

7) Jaký způsob přepravy jste v místě zvolili? Více možných odpovědí.

- Autem Autobusem Skibusem Lanovkou Na kole Pěšky
 Jiným způsobem:

8) Jaká další místa jste zde navštívili? Více možných odpovědí.

- Turistické informační centrum Naučné stezky Restaurace
 Masarykova chata Bowling Muzeum Místní občůdky – atelier,
pekařství, atd.

9) Byli jste spokojeni s návštěvou uvedené destinace? Ano Spíše ano Ne Spíše ne Nevím

10) Pokud jste byli/ nebyli spokojeni, můžete uvést důvod:

11) Co je pro Vás při výběru dovolené nejdůležitější? Seřad'te jednotlivé faktory pomocí čísel od nejdůležitějšího po nejméně důležitý (1 = nejdůležitější faktor)

- Ceny služeb Kvalita sjezdovek/ běžeckých tratí Kvalita stravování
 Kvalita ubytování Stav okolní přírody Turistické atrakce a zajímavosti
 Možnosti dopravy do/z destinace

12) Vaše věková skupina? Méně než 15 let 15 – 25 let 26 – 35 let
 36 – 45 let 46 – 55 let 56 – 65 let Více jak 66 let

13) V jakém kraji bydlíte?

- Hlavní město Praha Jihočeský kraj Jihomoravský kraj Karlovarský kraj
 Kraj Vysočina Královéhradecký kraj Liberecký kraj Moravskoslezský kraj
 Olomoucký kraj Pardubický kraj Plzeňský kraj Středočeský kraj
 Ústecký kraj Zlínský kraj Mimo ČR:

Příloha 2

Dotazník pro místní obyvatele obce Deštné v Orlických horách

1) Zajímáte se o vývoj cestovního ruchu ve vaší destinaci? Ano Ne

2) Pracujete: V místě Dojíždím

3) Jakým způsobem se dopravujete do zaměstnání? Více možných odpovědí.

Autem Autobusem Na kole Pěšky Jiným ...

4) Setkáváte se s turisty (např. při výkonu povolání, aj.)?

Ano, pravidelně Ano Ne Spíše ne Nevím

5) Jak hodnotíte chování návštěvníků ve vaší destinaci?

Velmi pozitivně Spíše pozitivně Spíše negativně Velmi negativně
 Nevím

6) Myslíte si, že je dobré cestovní ruch v Deštném v Orlických horách významně propagovat?

Ano Ano, s ohledem na vytíženost Ne, spíše tlumit Ne Nevím

7) Myslíte si, že cestovní ruch: Seřad'te jednotlivé faktory pomocí čísel od nejdůležitějšího po nejméně důležitý (1 = nejdůležitější faktor)

Přináší finanční prostředky obci Zlepšuje životní úroveň
místních obyvatel Pomáhá chránit životní prostředí

Vytváří nová pracovní místa Negativně ovlivňuje život
místních obyvatel Ničí životní prostředí

Má neutrální vliv na život místních obyvatel

9) Myslíte si, že zabezpečení sjezdových a běžeckých tratí je dostačující?

Spíše ano Ano Nevím Spíše ne Ne

10) Vaše věková skupina? Méně než 15 let 15 – 25 let 26 -35 let

36 – 45 let 46 – 55 let 56 – 65 let Více jak 66 let

Příloha 3

Struktura otázek rozhovorů a emailové komunikace s kompetentními osobami na obecním úřadě v Deštném v Orlických horách, městském úřadě v Rokytnici v Jizerských horách a jejich turistických informačních centrech.

- Ubytovací kapacity
- Návštěvnost
- Připravované projekty
- Únosná kapacita
- Připravované akce

Příloha 4

Lyžařská škola v Deštném v O. h.

Obrázek 21: Výukové centrum v Deštném v O. h.

Zdroj: Foto vlastní (2018)

Podnikové ubytování u České pošty, s. p. v Deštném v O. h., směr Orlické Záhoří

Obrázek 22: Podnikové chaty České pošty, s. p. v Deštném v O. h.

Zdroj: Foto vlastní (2018)

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Akademický rok: 2017/2018

Studijní program: Ekonomika a management
Forma: Kombinovaná
Obor/komb.: Management cestovního ruchu - německý jazyk
(mcr-k-n)

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
Pešková Jana	Boharyně 52, Boharyně	I1200170

TÉMA ČESKY:

Životní cyklus destinace s návrhem zvýšení udržitelnosti cestovního ruchu v rámci destinačního managementu. Orlické hory

TÉMA ANGLICKY:

Destination life cycle and tourism sustainability in the destination management frame. Orlic mountains

VEDOUcí PRÁCE:

prof. RNDr. Josef Zelenka, CSc. - KRRCR

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

v souladu se šablonou na MES, pokyny pro zpracování v MES, skripty Trousil - Jašíková (Úvod do tvorby odborných prací) a pokyny pro zpracování KRRCR, viz stránky katedry a stránky předmětu MES v LMS Blackboard

1. Úvod
2. Cíl práce a metodika zpracování
3. Teoretická část
 - 3.1. Management v cestovním ruchu
 - 3.2. Turistická destinace cestovního ruchu
 - 3.3. Destinační management
4. Praktická část
 - 4.1. Turistická destinace Orlické hory
 - 4.2. Destinační management
 - 4.3. Zvýšení udržitelnosti v cestovním ruchu
5. Shrnutí výsledků
6. Závěr a doporučení
7. Seznam doporučené literatury
8. Přílohy

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

PÁSKOVÁ, M. (2014): Udržitelnost cestovního ruchu. Gaudeamus Hradec Králové, ISBN 978-80-7435-329-1, online dostupné na <https://databaze.op-vk.cz/Product/Detail/60774> Pásková, M., Zelenka, J.: Výkladový slovník cestovního ruchu, Linde Praha 2012 UN WTO (1997): Agenda 21 for the Travel and Tourism Industry, ISBN: 92-844-0180-1 UN WTO (1998): Guide for Local Authorities on Developing Sustainable Tourism, ISBN 92-844-0280-8 UN WTO (1999): Guide for Local Authorities - Supplementary Volumes, ISBN: 92-844-0326-X databáze Scencedirect

Podpis studenta:

Datum: 12.10.2017

Podpis vedoucího práce:

Datum: 12.10.17